

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Barcode

Кніга патрыярха

Віленскі Інстытут беларускіх выдаў 900-сторонкавы збор твораў выдатнага гісторыка Юр'я Туронка. Старонка 15.

Расея, чамадан, вакзал

Расейскі палітоляг заклікаў дэпартаваць беларусаў. Старонка 3.

Ці магчымы сцэнар канфлікту між Расеяй і Беларусью, апісаны Андрэем Суздалцавым? Адказваюць Юлія Слуцкая, Віктар Марціновіч, Аляксандар Грыцанаў. Старонка 4.

«Урокі беларускай мовы» цяпер і ў Менску

23 кастрычніка адбылася прэзентацыя фільму польскага рэжысёра Міраслава Дэмбінскага «Урокі беларускай мовы». Моладзь супраць Лукашэнкі». Стужку ўжо закупілі тэлеканалы Польшчы, Нямеччыны, Эстоніі, Латвіі, Літвы. Старонка 13.

Путін пагражае абмежаваць паставкі нафты ў Беларусь

У часе прамой лініі з грамадзянамі Расеі Уладзімер Путін рэзка выказаўся на адрас Беларусі. Старонка 9.

Суд над Дашкевічам будзе закрытым

Працэс распачненца ў Каstryчніцкім судзе сталіцы 30 кастрычніка. Старонка 6.

Гісторыя трох дзён

Турэмны дзёньнік Зымітра Дашкевіча. Старонка 6.

Бацька Дашкевіча: «Дадуць майму Зымітру па поўнай»

Напярэдадні працэсу Дашкевіча карэспандэнт «НН» пагутарыў з бацькам юнака. Старонка 7.

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Хто вы паводле веравызначання, чытач?

Такое пытаньне задалі мы на веднікам сайту nn.by. Аказала ся, што чытач «НН» пабожнейшы за сярэднестатыстычнага беларуса. На вераць у Бога або не належаць ні да якой канфесіі 19,7% аўдыторы ні ўскага сайту, прытым што сацыялігі адносяць да такіх каля 50% насельніцтва краіны.

Доля пратэстантаў (7,2%) і асабліва ўніятаў (9,2%) у нашым чытацтве большая, чым у сярэднім у краіне. Гэта ілюструе прыхільнасці беларус-

какультурнай і сацыяльна актыўнай часткі насельніцтва, якая і складае нашу аўдыторыю.

Беларускія мусульмане застаўца прысутнымі як група.

Трэба адзначыць, што опцыі «юдэй» і «паганец» мы дадалі толькі на пяты дзень аптытання, улічыўшы заўвагі інтэрнатаў. Таму, імаверна, доля чытачоў гэтых вызнаньняў большая, чым дэмантруе табліца.

А пераважаюць між нас пра-
васлаўныя хрысьціяне.

Праваслаўны

Каталік

Грэка-каталік (уніят)

Пратэстант

Мусульманін

Юдэй

Паганец

Я ў Бога веру, але ні да якой канфесіі не належу

Я ў Бога ня веру

Ды інтэрнаўт я!

	113 (37.0%)
	66 (21.6%)
	28 (9.2%)
	22 (7.2%)
	5 (1.6%)
	1 (0.3%)
	0 (0.0%)
Я ў Бога веру, але ні да якой канфесіі не належу	33 (10.8%)
Я ў Бога ня веру	27 (8.9%)
Ды інтэрнаўт я!	10 (3.3%)

Усяго прагаласавала на 20.00 25 кастрычніка: 305

люстра дзён

- Ці магчымы сцэнар, алісаны Андрэем Суздаљцавым? .. 4
- Крытычнае стадыя 4
- Эўрасаюз рыхтует глебу для перамоваў зь Беларусью 5
- Казулін і Скрабец абвесыцілі галадоўку 5
- Путін пагражае скараціць паставкі нафты для Беларусі 9
- Украіне газ пойдзе за \$130 9
- Расейскі актор Садальскі папрасіў грамадзянства Грузіі 9
- Старшынём Саюзу пісьменнікаў застаўся Пашкевіч 9
- Хроніка 10
- Аб усім патроху 12

Історыя

воля і пятля

- Суд над Дашкевічам будзе закрыты 6
- Зымяцер Дашкевіч. Гісторыя трох дзён 6
- Бацька Дашкевіча: «Дадуць майму Зымітру па поўнай» 7
- Кацярыну Садоўскую асудзілі на 2 гады 11

камэнтары

- Павал Севярынец. Мова свабоды 10
- Аляксандар Класкоўскі. Ці здох воўк? 16

культура

- «Урокі беларускай мовы» цяпер і ў Менску 14
- Свята паэзіі на радзіме Сыса 14

Зварот у справе Дашкевіча

Незарэгістраваны Камітэт абароны рэпрэсаваных «Салідарнасць» распаўсюдзіў зварот да грамадzkіх арганізацый і рухаў, бацькоў, прэсы і міжнароднай супольнасці.

Ён заклікаў да праяўлення салідарнасці з палітэрэпрэсаванымі ўсімі магчымымі способамі.

КАРС нагадвае, што 30 кастрычніка ў 11.00 у судзе Кастрычніцкага раёна (вул. Сямашкі, 33), будзе разглядацца справа Зымітра Дашкевіча.

Прыводзіцца звесткі: ад пачатку году вынесена 13 крымінальных прысудаў на пазбаўленне волі па палітычных матывах, узбуджана 94 крымінальныя справы, асуджана на шматсутачнае зняволенне ў турме 797 чалавек. За паўгоду выключаныя або падпалі пад ціск 393 студэнты, 49 асыпрантаў і магістранттаў.

Больш пра гэта можна прачытаць на сайце nn.by.

Мікола Бугай

29 кастрычніка – шэсьце памяці ў Курапаты

Кансэрваторыя–Хрысьціянская партыя – БНФ атрымала дазвол гарадзкіх і абласных уладаў на правядзенне мэморыяльнага мітынгу і шэсьця, прысьвеченых Дзядам – дню памінання продкаў.

Збор у нядзелю а 10.30 на бульвары Талбухіна каля станцыі мэтро «Парк Чалюскінцаў». З 11.30 да 14.30 – шэсьце па праспэкце Незалежнасці, вуліцах Каліноўскага, Сядых, Карбышава, Гамарніка і Мірашнічэнкі да акружной дарогі. З 14.30 да 17.00 пройдзе мэморыяльны мітынг ва ўрочышчы Курапаты, на месцы савецкіх масавых расстрэлаў.

Расея, чамадан, вакзал

Расейскі палітоляг заклікаў дэпартаваць беларусаў.

Расейскі палітоляг Андрэй Суздальцаў падрыхтаваў для сайту «Аквілон» аналіз апошніх дзеянняў беларускага кіраўніцтва. Гэты тэкст трапіў у распараджэнне беларускага Агенцтва фінансавых навінаў.

А.Суздальцаў пасыльдоўна праводзіць у ім паралелі між дзеяннямі Міхаіла Саакашвілі і А.Лукашэнкі. І той, і той, на думку А.Суздальцаў, імкнучыся ўмацаваць са-мастойнасць сваіх дзяржа-ваў, праводзяць фанабэрыйс-тую, правакацыйную ў дачы-ненны да Расеі палітыку. Рэ-камэндатыя палітоляга кіраўніцтву Расеі: «Шматгадовая... палітычная, эканамічна-я, фінансавая, рэсурсавая, рынаковая, міжнародная і вайскова-стратэгічна падтрымка беларускага рэжыму праваліліся... Мы маём раз-бэшчаны ад беспакаранасці суб'ект міжнароднага права, які дэмантруе ненаедныя жаданыні далейшай каляні-яльнай эксплоатацыі Расеі».

А.Суздальцаў прапануе ставіцца да Беларусі выключна прагматычна: «Беларусь нам не саюзник, а про-ста наняты за 7 млрд даляраў у год... ільгот і прывілеяў ге-апалітычны ландскінхт. Як Захад дасыць больш, дык ад-разу беларускі жаўнер апы-нецца ў Іраку», — мяркуе А.Суздальцаў.

Ён называе цяперашнюю

Беларусь «наймітам» і прапа-нует ставіцца да яе як да найміта: «кантракт з дакладнымі фармулёўкамі функцыяў да-рожжна-паставой службы і колькасці памежных дазо-раў».

А.Суздальцаў прадбачыць прыняцьце Беларусью дзе-янняў у сваю абарону ў выпадку эканамічнага ціску Расеі. У адказ ён пропануе трох кірункаў дзеянняў.

Першы мусіць быць скіраваны на рапшэнне стратэгіч-ных задачаў — развізія саюз-ных дамоўленасцяў, абсле-даваныне комплексу пытань-няў, звязаных з эканамічнай і энэргетычнай інтэграцыяй з Беларусью і стварэннем на базе састарэлай трубы «Белтрансгазу» супольнага прадпрыемства.

Другі блёк — тактычны. У А.Суздальцева няма сумне-ваў у tym, што А.Лукашэнка, адкінуўшы прапановы «Газ-прому», увогуле перастане плаціць за газ. Тому А.Суздальцаў гаворыць пра неаб-ходнасць інвэнтарызацыі беларускай уласнасці, у пер-шую чаргу нерухомасці на расейскай тэрыторыі. «Варта прадумаць меры блякавання і нават канфіскацыі фінанса-вых актываў беларускай дзяржавы ў расейскіх бан-ках, рухомай маёмасці, доляў у акцыянэрных тава-рыствах, транспартных срод-каў». Асобная праца — пад-рыхтоўка інфармацыйнай вайны, піша А.Суздальцаў.

«Супраца ў галіне ВПК мусіць быць падрыхтаваная да замарожвання. Гандаль зброяй — згорнуты. Допускі да сакрэтнай перагляданія. Асаблівую ўвагу надаць беларускаму лобі ў Маскве. Мы павінны жорстка папя-рэдзіць лобі, што не па-церпім, на ўзор грузінскай дыяспары, фармавання «пя-тай калёны» А.Лукашэнкі на расейскай тэрыторыі».

Трэці блёк павінен скла-дацца з тэрміновых мераў супрацьдзеяньня ўбліжэшы месец. Сярод іх — уядзен-не «пашпартна-памежнага кантролю на аўтамагістралях і на чыгунцы зь беларускага напрамку».

А.Суздальцаў пропануе ажыццяўляць паказальныя дэпартаты беларусаў, «якія сябе «адзначылі», улучна з рэжысэрамі групы Беларус-кага тэлебачання ў Маскве. Пажадана абвясціць і рас-пачаць кампанію рэгістра-цыі беларускіх грамадзянаў, якія працуяць на тэрыторыі Расеі без афармлення пра-цоўнага пагаднення і якія атрымліваюць зарплату ў «капэртах», што парушае расейскае працоўнае закана-даўства».

А.Суздальцаў называе А.Лукашэнку знаным «свайм імпульсіўным прыняцьцем простых рапшэнняў», таму расейскаму боку прапануецца «падумаць пра меры дзеля тэрміновага перакрыцця за-ходняга сектара супрацьп-аветранай абарони» з выка-рыстаннем «расейскага ана-лягу сыстэмы «АВАКС». Так-сама «мусіць быць прынятыя тэрміновыя меры дзеля... аў-танаізацыі расейскіх баз на тэрыторыі РБ...»

Поўны тэкст артыкулу можна прачытаць на сایце www.afn.by.

Вартага нагадаць, што гэтага расейскага аналітыка ўзімку гэтага году КДБ Беларусі са-мога дэпартавала з тэрыто-риі нашай краіны.

Сямён Печанко

KOMMERSANT.RU

**У сустрэчы
А.Лукашэнкі
з Ільхамам
Аліевым
расейская
прэса
пабачыла
імкненне
Беларусі
зблізіцца
з краінамі
энэргетычнага
пакту ГУАМ.
На перамохах
абміркоўвалася
магчымасць
паставак
нафты
у Беларусь
праз Чорнае
мора.**

**Андрэй
Суздальцаў
працуе
аналітыкам
у шэрагу
маскоўскіх
інстытутаў.**

Крытычна стадыя

Тры тыдні доўжыцца галадоўка-пост у царкве «Новае жыцьцё».

21 кастрычніка на плошчы Бангалор прайшоў дазволены гарадзкімі ўладамі мітынг у падтрымку царквы «Новае жыцьцё». На акцыю сабралася каля тысячы чалавек з розных гарадоў Беларусі. Удзельнікі мітынгу прынялі рэзоляцыю. У ёй, апрача патрабавання вярнуць будынак царквы вернікам і надаць яму статус культаўага, прагучала патрабаванне зъменаў у Закон аб свабодзе веравызнання. Цыперашні варыант закону, на іх думку, носіць дыскрымінацыйны характар, бо пазбаўляе вернікаў права на свабоду выбару месца богаслужэння.

25 кастрычніка вернікі царквы «Новае жыцьцё» зъвярнуліся ў Прокуратуру з просьбай прыцягнуць да крымінальнай адказнасці аўтара і ўдзельнікаў паказаных тэлеканалам

СТБ сюжэтаў: супрацоўніцу Людмілу Джураеву, кіраўнічку аддзела ў справах ролій і нацыянальнасці Менгарыканкаму Алу Рабіцаву і канцыдата гістарычных навук Івана Янушкевіча.

Згодна з беларускім заканадаўствам, 19 кастрычніка царква падала заяву ў патрабаваннем да кіраўніцтва СТБ разъясняць абавяржэнне непраўдзівай інфармацыі пра царкву «Новае жыцьцё», што прагучала ў выпусках наўвіаў 14 і 15 кастрычніка.

Канчатковое рагашэнне зъвярнуцца ў прокуратуру было прынятае пасля тэлефоннай гутаркі з праўнікам тэлеканалу Галіной Дварцовай, якая заявіла: «Пішэце куды хочаце. Нас гэта не хвалюе».

Ніяма дагэтуль адказу на скаргу, пададзеную у Вышэйшы гаспадарчы суд восем

АНДРЭЙ ЛЯЖКЕВІЧ

дзён таму. Паводле інфармацыі кіраўніцтва царквы, за разгляд скаргі ніхто яшчэ ня браўся. Вернікі даслалі ў Адміністрацыю прэзыдэнта і Гаспадарчы суд яшчэ адзін зварот. 27 чалавек зь ліку галадоўнікаў абвесыцілі пра гатовасць прагтаваць датуль, пакуль гэтае пытанье ня вырашилі.

Галадоўнікі старэйшага веку выходзяць з акцыі пратэсту з прычыны абастрэчнай сардечна-судзінных захворванняў. У аўторак шпіталізавалі найстарэйшую ўдзельніцу.

пратэсту — 60-гадовую Натальлю Іванову. Дактары паславілі ёй дыягназы гіпэртэнзіі, брадыкардія ды ішэмія.

У сераду шпіталізавалі ўдзельніцу акцыі пратэсту, якая прагаладала 16 дзён, Татьяну Варанцову. Як і Натальлю Іванову, яе адвезылі ў 1-ю клінічную больницу.

Галадоўка ўвайшла ў крытычную стадыю, калі ўзынікае пагроза незваротных зъменаў у арганізме галадоўнікаў. Тым часам улады па-ранейшаму маўчаць.

СП

АПЫТАНЬНЕ «НН»

Ці магчымы сцэнар канфлікту між Расеяй і Беларусью, апісаны Андрэем Суздальцавым?

Артыкул расейскага палітоляга Андрэя Суздальцева: правакація, дэмантрацыя сілы ці праўдзівы прагноз будучага беларуска-расейскага крызісу? Ці скарыстаецца Москва з парадаў Суздальцева? Адказваюць супрацоўнікі і аўтары расейскамоўных выданьняў, звязаных з маскоўскімі выдавецтвімі групамі.

Віктар Марціновіч, намеснік рэдактара «БелГазеты»: Па-першае, трэба зъвярнуць увагу на асобу А. Суздальцева. Яшчэ да дэпартацыі беларускім КДБ шэраг экспертаў уважалі яго за лабіста інтэрэсаў буйных расейскіх энэргетычных кампаніяў. Цяпер ён, да ўсяго, расейскі палітолят. Тому ўсе ягоныя заявы трэба разглядаць менавіта ў такім кантэксьце. Змрочныя фарбы ягонага артыкулу — гэта ўсё псыхалагічныя моманты. Москва словамі Суздальцева дае зразумець, што Беларусь павінна прыняць яе ўмовы і прапановы. Расею ў першую

чаргу цікавіць эканоміка — прыватызацыя «Белтрансгазу» ды ўвогуле буйных прамысловых прадпрыемстваў Беларусі. Тому прапанаваныя Суздальцевым меры ў супрацьдзеянні Лукашэнку задзейнічаныя ня будуць. Ня варта шукаць паралеляў з грузінска-расейскім канфліктом і чакаць падобнага разъвіцця падзеяў у беларуска-расейскіх дачыненьнях. Лукашэнка выклікае зусім іншую, істотна меншую, ступень раздражнення ў сваіго расейскага партнэра. Дэпартацыя грузінаў вітаецца бальшыней масквічоў і піцерцаў, што тлумачыцца іх сталай непрыязнайсцю да каўказцаў. Дэпартацыя хоць бы аднаго беларуса з Расеі выкліча там адваротны ўзвод. Москва на такое ніколі ня пойдзе.

Аляксандар Грыцанаў, калоніст «БелГазеты»: Суздальцаў дакладна апісаў сёньняшня праблемы ў дачыненьнях паміж Беларуссіяй і Расеяй. Што да магчымай рэакцыі Крамля, дык я

ўпэўнены: аніяк Москва з гэтых прапановаў не скарыстае. Цыпера Расеі пры ўладзе ня тая людзі, каб маглі пайсьці на такія радыкальныя дзеяньні. Крэмль бюракратызаваны і крыміналізаваны.

Юлія Слуцкая, галоўная рэдактарка газеты «Комсомольская правда в Беларуси»: Абсалютна немагчыма, каб спраўдзіўся гэткі сцэнар. Расея ніколі ня пойдзе на такія жорсткія меры супраць свайго саюзьніка. Трэба разумець, што на працягу ўсёй сучаснай гісторыі беларуска-расейскіх дачыненьняў вядуцца такога кітаптту гульні. І гэтую заяву Суздальцева таксама трэба разумець як элемэнт гульні. Але Расея не гатовая страціць такога суседа, якім бы ён ні быў. Тому гэтыя парады, калі і спраўдзіцца, то выключна на ўзроўні дэмантрацыі. Глыбінныя ж працэсы будуть ісці сваім вызначанным шляхам.

**Запісай
Сямён Печанко**

Эўрасаюз рыхтуе глебу для перамоваў зь Беларусью

Ізноў пашыраны съпіс беларускіх чыноўнікаў, якім забаронены ўезд у Эўропу.

Пашыраны съпіс супрацоўнікаў беларускай адміністрацыі, якім забаронены ўезд на тэрыторыю Эўрапейскага Звязу. У «навабранцах» — два суддзі і два пракуроры. Тыя, што спрычыніліся да ўвязнення актыўістаў «Партнэрства» — арганізацыі па назіранні за выбарамі, якую ўлады спачатку не далі зарэгістраваць, а пасля разграмілі. А таксама тыя, што ўдзельнічалі ў працэсе над экс-кандыдатам у прэзыдэнты, лідэрам Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) Аляксандрам Казуліным.

Такім чынам, усяго ў съпісе неўязных у Эўропу цяпер стала 41 прозвішча.

Прысуд Аляксандру Казуліну вынес суддзія Маскоўскага раёну Менску Аляксей Рыбакоў (пяць з паловай гадоў калёні агульнага рэжыму), пракурорам

на працэсе выступаў Сяргей Бортнік (патрабаваў шасыці гадоў зняволення).

Съпіс папоўнілі таксама суддзія Цэнтральнага раёну Менску Леанід Ясіновіч і пракурор Андрэй Мігун, які выступаў абвінаваць у працэсе «Партнэрства». Тады быў асуђаны чаты-

ры юнакі Мікола Астрэйка і Цімох Дранчук дагэтуль засланы за кратамі.

На сایце www.charter97.org беларускія праваабаронцы заклікалі распаўсюдзіць сымбалічную забарону на ўезд у ЭЗ на пракурора Натальлю Талаш і суддзю Ленінскага раёну Менску Тацяну Жулкоўскую, якія ўчора засудзілі да двух гадоў турмы 60-гадовую Ка-

Эўразвяз зьвярнуў увагу на беларускіх суддзіяў. На фота: Аляксей Рыбакоў падчас працэсу Казуліна.

АНДРЭЙ ПАНКЕВІЧ

Казулін і Скрабец абвесцілі галадоўку

Паводле праваабаронцы Алега Волчака, супрацоўнік калёні «Віцьба-3», які сябе не назваў, пацвердзіў, што Аляксандар Казулін і Сяргей Скрабец не ізаливаныя, яны працягваюць працеваць, але ежы не прымаюць.

Тое, што да галадоўкі Аляксандра Казуліна зьбіраўся далучыцца былы дэпутат Сяргей Скрабец, пацвердзіла жонка палітыка Аляксандра Скрабец. Яна спаслалася на ліст ад мужа, што прыйшоў напярэдадні.

Экс-кандыдат на прэзыдэнта Аляксандар Казулін, якога пасля выбараў асуздзіл на 5,5

году астрогу, пачаў галадоўку 20 кастрычніка. Палітык пратэстуе супроты незаконнага, як ён мяркуе, знаходжаннява ўладзе Аляксандра Лукашэнкі і дамагаенца разгляду «беларускага пытання» ў Радзе бясыпекі Арганізацыі Аб'яднаных Наций.

Паводле радыё «Свабода»

WWW.SVABODA.ORG

Мітынг падтрымкі Аляксандра Казуліна ў Магілёве.

Лукашэнка наведае Іран

Кіраўнік зьнешнепалітычнага ведомства Беларусі аблічкаваў з прэзыдэнтам Ірану Магмудам

Агмадынэджадам візит прэзыдэнта Беларусі ў Тэгеран, які мае адбыцца найбліжэйшым часам.

Паводле Telegraf.by

цярыну Садоўскую. Віна яе палягала ў сачыненыні звяроту да грамадзкасці з заклікам да псыхіячычнага экспертызы А. Лукашэнкі, а таксама, нібыта, у тэлефонных пагрозах суддзідзі.

Апошняя тыдні множыліся чуткі пра гатоўнасць Менску да нармалізацыі стасункаў з Эўропай. Вянцом іх стала таямнічая сустэрэча Віктара Канаплёва і Рэнэ ван дэр Ліндэна ў Маскве. Першы — старшыня палаты працтавінкі і блізкі сябар беларускага кіраўніка. Другі — старшыня Парлямэнцкай асамбліі Рады Эўропы. Пад акампанемент чутак у беларускай сталіцы працягваліся пасьпешлівыя судовыя працэсы над дысыдэнтамі. Рацэньне Брусэлю пра пашырэньне візовых санкцыяў рыхталася даўно і аблічкавалася з Аляксандрам Мілінкевічам падчас візуту апошняга ў Фінляндыю, якая цяпер старшыню ў эўрапейскай супольнасці. Яно мае на мэце паказаць, што эўрапейцы болей ня вераць абяцанкам-цацанкам.

Мікола Бугай

Суд над Зымітром
Дашкевічам
распачнецца 30
кастрычніка аб 11-й.
Ён будзе праходзіць у
закрытым рэжыме.
Справу мае разглядаць
намесьніца старшыні
суду Кастрычніцкага
раёну Менску судзьдзя
Ала Булаш.

Праваабаронцы маюць
свой погляд на матывацюю
закрытасці будучага суду.
Гэта нежаданьне грамадз-
кага разголосу і афіша-
ваныя сёняняшніх сълед-
чых тэхніялёгіяў, што
практыкуюць беларускія
праваахоўнікі ў дачы-
неніні да палітычных апа-
нэнтаў уладаў. Тым ня

Суд над Дашкевічам будзе закрыты

менш, праваабаронцы,
сабры і паплечнікі З. Да-
шкевіча заклікаюць усіх не-
абыякавых да салідарнас-
ці з палітвязнем і
прапануюць прыйсьці 30

кастрычніка да будынку
суду на вул. Сямашкі, 33
падтрымаць яго.

Арыштавалі Зымітра 15
верасня, калі ён разам з
адвакатам зявіўся на до-
пыту прокуратуру. Здары-
лася гэта пасля яго вяр-
тання з Магілёва, дзе сус-
трэчу мясцовых моладзе-

вых актыўістай перарваў
спэцназ. Хлопца абаві-
вацілі ва ўдзеле ў кіра-
ванні незарэгістраванай
арганізацыі «Малады

фронт».

Паводле артыкулу 193 ч. 1
КК, яму пагражае да двух
гадоў пазбаўлення волі.
Пасля арышту яго
зъмясьцілі ў СІЗА Менску
па вул. Валадарскага, на
гледзячы на тое, што гэты
артыкул не прадугледжвае
ўтрыманьня пад вартай да
суду: маладога чалавека па-

лічылі небясыпчым для
грамадзтва. 21 верасня
яму было прад'яўлена афі-
цыйнае абвінавачанье.

З Валадаркі Зыміцер да-
сылае лісты. Зы іх стала вядома, што яму не перадалі
Біблію. Хлопец пагражаў
распачаць галадоўку. Мець
Біблію яму ўрэшце дазволілі, але высыветлілася,
што ў адной зь ім камэры
знаходзяцца хворыя на сухо-
ты, гепатыт і ёсьць адзін
ВІЧ-інфікаваны чалавек.

Сямён Печанко

Гісторыя трох дзён

Турэмны дзёньнік Зымітра
Дашкевіча.

Рэспубліка Беларусь. Менск, вуліца
Валадарскага, дом 2. На гэтым адрасе, у
цэнтры гораду, калі Чырвонага касцёлу
й Дому ўраду, чатырохзоркавага гатэлю
«Менск» і Драматычнага тэатру імя Гор-
кага, пражывае дзяўзе з паловою тысячы
чалавек. І ўсё было б добра ў гэтай гісто-
рыі, каб будынак той, у цэнтры сталіцы
зўрапейскай краіны, ня быў бы турмою.

Турма. Нешта загадкова-небясыпчнае
хаваеца ў гэтым слове для чалавека, які
ніколі ў жыцці ня быў аблежаваны во-
ляю. А нават калі й быў наш брат на
якім Акрэсціна, ня можа сабе ўяўіць,
што хаваеца за старожытнымі мурамі
Пішчалаўскага замку.

Не, тут зусім ня страшна. Жывуць на-
ват гадамі, у гэтих тубэркулёзных,
насімерць пракураных камэрах, якія на
матчынай мове ласкава называюцца
«хаты», нібы падкрэсліваючы кожнаму
новаму наведвальніку цэнтру — твой
дом цяпер тут, тут цяпер твая хата. І што
самае цікае — жыццё тут ідзе таксама
паводле законаў. Толькі паводле сваіх.

Зладзейскія законы. Зрэшты, любая
чалавечая супольнасць схільная да фар-

маванья законаў для сваёй жыцця-
дзеянасці. Працэс гэты неабходны й па-
зытыўны. Ствараюцца законы суполь-
насцю як жаданье ўпарадкованы ці аб-
межаваны дзеянасць сваіх прадстаўні-
коў.

Тое самае адбылося ў супольнасці
людзей, што пазбаўленыя волі, — зэкаў.
Фармулюючы сваі законы, яны клапац-
іліся пра жыцця-дзеянасць сваёй систэ-

мы ў супрацьстаянні зь іншайо систэ-
май — міліцэйскую (ці мусарскую, як яе
называюць тут). Сэнс супрацьстаяннія
— лібералізаваць апошнюю ўзрабіць яе
больш прыдатнаю для жыцця. Ну, да
прыкладу, носьбіты зладзейскай маралі
дамагаюцца ад адміністрацыі турмаў, ка-
лёніяў павелічэння колькасці дазволен-
ных перадачаў, дазволу карыстацца
электрычнасцю, тэлевізарам, фарму-
ююць абшчакі для дапамогі тым, хто, за-
хадзішы ў турму, нічога ня мае, і г.д.

Працяг на старонцы 8.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Вячеслаў Дашкевіч ля варотаў Валадаркі.

Бацька Дашкевіча: «Дадуць майму Зымітру па поўнай»

Напярэдадні працэсу Дашкевіча карэспандэнт «НН» пагутарыў з бацькам Зымітрам.

«Наша Ніва»: Якім быў Зыміцер у дзяцінстве?

Вячеслаў Дашкевіч: Звычайны быў хлопец, як усе дзецы. Любіў пабегаць, як падлеткам стаў, нешта почасту майстраваў, маляваў.

«НН»: Як у школе вучыўся, у настаўніцкі пакой Вас не выклікалі?

ВД: Некаторыя настаўнікі казалі, што ён досыць неспакойны хлопец. Мог недзе і пабуйніць, але ня памятаю, каб праз гэта быў нейкія проблемы. Былая дырэктарка школы называла яго залатым дзіцём. Дадавала, што трэба толькі падыход да яго знайсьці.

«НН»: Ісі не назіралі Вы за ім ужо тады неіхіх лідэрскіх якасьцяў?

ВД: Да не, гэтым ён не вылучаўся. Я і цяпер за ім нічога такога не заўважаю. А ў палітыку яго, калі можна так сказаць, прывёў, мабыць, Павал Севярынец. З таго іначалося, як разам 15 сутак адседзелі.

«НН»: Калі Зыміцер стаў размаўляць па-беларуску?

ВД: Як дзівлюхмо ўяўлі. А да гэтага ён да мовы нэутральна ставіўся. А

Зыміцер Дашкевіч пачаў размаўляць па-беларуску пасля ўвядзення ў краіне дзівлюхмо ўяўлі.

потым лепш за мяне пачаў размаўляць.

«НН»: З Вашым сынам салідарны праваабаронцы і моладзевыя арганізацыі съвету, а як да яго арышту ставіцца Вашыя суседзі, сваякі?

ВД: Свякоў у нас тут ніяма, а суседзі ды знаёмыя нічога ня ведаюць. Ніхто тут не чытае «Нашай Нівы», «Народнай волі», ня слухаюць «Свабоды». Яй сам, калі ён не званіў нам, не пісаў, казаў яму нагадваць пра сябе. То пачуў: «Чытайце нашыя газэты ды «Свабоду» слухайце, там усё пра мяне даведаецца».

«НН»: Што чакаеце ад суду?

ВД: Ня маю ілюзіяў: дадуць яму па поўнай. І ўся падтрымка не дапаможа. Такая мая думка.

Гутарыў Сямён Печанко

Гісторыя трох дзён

Працяг са старонкі 6.

Ну, з законамі першае систэмы мы знаёмая і неаднаразова выпрабоўвалі іх праз сваю скuru. Таму можам пагадзіцца з арыштанцю харктарыстыкаю чалавечнасці апошніх. А вось што датычыць зладзейскіх законаў, дык ня кожнаму шчасціц азнаёміцца зь ім на сваім жыццёвым шляху.

Адаптация. Пачалася яна для мяне ў першым СІЗА Беларусі, у пятніцу. А тых, хто трапляе сюды ў апошні працоўны дзень і выходныя, трymаюць да панядзелка ў адстойніках. Адстойнікі — гэта такія спэцыялізаваныя камеры з драўлянымі насыціламі замест полу, дзе прыбіральня (дальнік, штадліна па-тутэйшаму) слу́жыць адначасова рукамыніцай. Гэта цяжкавата зразумець таму, хто не сутыкаўся з такою систэмай. А яна вельмі простая: у куце камеры без ніякіх загарадак знаходзіцца пляскаты ўнітаз, а над ім — кран з вадою. Вось такая эканамічная канструкцыя — два ў адным. Усё-ткі умеюць нашыя, калі захочуць.

Ну дык вось, адстойнік № адзін-дзесяць-восем (так тут заведзена агучваць лічбы), што стаўся мне домам на тры дні, меў плошчу каля 12 м², а запінучу туды прымудрыліся ажно 25 чалавек. Нават быў адзін арыштант, каторы праз гэтыя адстойнікі ўжо восем месяцаў ездіць на суд, дык казаў, што больш як 18 чалавек тут яшчэ ня бачыў. Але межы чалавечас выносьлівасці ў гэтага кшталту ўстановах проста няма.

І ўжо ў адстойніку, як у любым памяшканыні камэрнага тыпу, дзе знаходзіцца носьбіты турэмнае ідэі, пачынаюць дзейніцаць зладзейскія законы й адпаведная герархія, у якой усім хочацца заніць лепшае месца.

Месца ў систэме. Кожны яго пачынае намацоўваць зь першых жа дзён, заварожана слухаочы зэкаў, што ўжо некалькі разоў прыйшлі кола гэтага пекла: турма — этап — лягер. На месцы ж засвойваючы працілы паводзінаў, кожны ўяўляе сябе маральным аўтарытэтам. Ну, як мы з вами зразумелі, тут свая мараль.

Чалавек, каторы мае ўстойлівы ха-

рактар, даволі хутка абжываецца ў турэмнай систэме й падпараткоўваецца яе законам. Чалавек жа слабавольны й бесхарактарны ў гэтай установе хутка ператвараецца ў выгнанца, якога будуць разводзіць і абсъмейваць. Ёсьць яшчэ адна катэгорыя арыштантаў. Гэта людзі, што паводле сваіх маральных стандартоў ня могуць прыняць законаў «съвету злодзея» і таму ўваходзяць зь ім у непазыбжны канфлікт. Такіх індывідуумаў знайсці тут цяжка, але ж реальна. Звычайна на гэтых людзей ажыццяўляецца фізычна-маральный ўціск, і чалавек альбо прыме правілы гульні, альбо ператвараецца ў таго ж выгнанца, над якім, праўда, менш съмлюцца, але больш ненавідзяцца.

Апынуўшыся ў іншай заканадаўчай систэме, я не задумваўся над сваім месцам у ёй. Ба ўплывовыя шэрагі не імкнуся й ведаў таксама, што насецыі на мяне асабліва не патрапіць. Імкнуся стаяць адасоблены ад мясцовых законаў, але адразу апынуўся ў супрацьстаянні зь імі.

Супрацьстаянне. Пытаныні ўзыніклі адразу ж, у адстойніку. Быў там адзін дзядок, крыху такі на сваёй хвалі, і, зайшоўшы ў камеру, меў неасцярожнасць дзеля адсутнасці месца сесыі на падлогу. Тут і пачалі яго цікаваць — ты, маўляў, дзядок, апушчаны, сядзі каля дальняка, да іншых не дакранайся, еж асобна й г.д. Безумоўна, на тое глядзець цяжка, таму безь ніякіх ваганьняў я пачаў абараніць дзядулю. На пачатку мяне не зразумелі, потым на мяне абразліся, а затым на мяне пачалі накідвацца. Чаго я толькі ні наслухаўся за тыя тры дні ад змагальнікаў за зладзейскую мараль — і што я прыдурак, і што сэкант, і што мяне, калі я не супакуюся, разам з гэтым дзедам у гарэм запішуць, ну й шмат іншых цікавых рэчаў. А што самае дзіўнае, дык гэта тое, што сядзяць гэтыя наваяўленыя барацьбіты зь бесчалавечнаю мусарскою систэмай й разважаюць:

— Ну й падонкі мусара, — міліцыянт перацягнуў аднаму зь іх, калі нас вадзілі браць кроў, — зь людзей зьдзекуюцца, б'юць іх, прыніжаюць

мінімальную чалавечую годнасць.

І тут жа самі празь некалькі хвілінаў пачынаюць гнабіць дзеда, які панудзіўся падняцца з падлогі й пахадзіць па камэры.

— Хлопцы, — кажу я ім, — вы папракаеце міліцыянтаў у бесчалавечнасці, а самі чым адрозніваецеся ад іх? Адкуль у чалавека, які сам штодзённа церпіць зънявагу, хапае сілаў зъневажаць іншых?

Арыштанты трохі прышлі й дзеда болей не чапалі.

Жыццёвая выснова. Канфлікт быў вычарпаны. Але я дагэтуль думаю: Госпадзе, дык як жа так уладкавана чалавечас сэрца, што, трапіўшы пад уздзеяньне зла, не знаходзіць сілаў і жадання яго спыніць, а памножыўшы шматкроць, нясе гэтае зло іншым?

І ня трэба думаць, што гэта праблема таго месца, у якім я знаходзіўся. Проста ў экстремальных умовах чалавечыя якасці й заганы маюць схільнасць абвастрацца. Таму й систэмація такая, у тым ці іншым фармаце, але ёсьць паўсюль вакол нас. І калі мы агледземся, дык убачым, на сколькі часта самі трапляем у гэты ланцуг, якім зло рухаецца ад аднаго чалавека да другога.

Апостал Павал ведаў гэтую схільнасць чалавечых сэрцаў і папярэджваў нас: «На дайся, каб цябе перамагло зло, але перамагай зло дабром» (Рым 12:21). Гэтыя слова могуць падацца простымі, бо як часта мы чулі гэта ў сям'і, школе, чыталі ў філізофскіх кнігах. Але як цяжка бывае самому, у штодзённай практыцы, адказаць камусьці на зло дабром. А знайсці ў сабе сілы зрабіць так можна толькі тады, калі крыніца Божай дабрыні й любові будзе жыць у нашым сэрцы: «Любасныя, будзем любіць ад Бога і ведае Бога. А хто ня любіць, не спазнаў Бога, бо Бог ёсьць любоў» (1 Яна 4:7—8).

І калі нехта з нас жадае спасыць гэтыя слова, словы гэтыя мусяць быць нашымі арыенцірамі ў барацьбе са злом — як систэмы зладзейскай ці міліцэйской, так і любой іншай. Бо толькі любоў можа перамагчы прасавецкую ідэалёгію й атэізм, дэспатыю й беззаконье. Толькі любоў да бліжняга можа спыніць гэтае зло, што паўстала на нашай змучанай зямлі.

Менск, Валадарка

Пуцін пагражае абмежаваць пастваўкі нафты ў Беларусь

У часе прамой лініі з грамадзянамі Рәсей Пуцін адказаў на пытаньне, датычнае Беларусі.

У часе прамой лініі з грамадзянамі Рәсей Уладзімер Пуцін адказаў на пытаньне датычнае Беларусі.

Пуцін сказаў: «Найперш нам трэба гаварыць пра эканамічную інтэграцыю. І ў сувязі з гэтым самым галоўным я лічу пераход на адзіную валюту. У сувязі з гэтым зъвяртаю ўвагу на тое, што мы ніяк не можам дамагчыся супольных стандартоў у пытаны ў эканамічных мытаў, як па імпартце, гэтак і па экспортце. Пэўныя рэчы нас хвалююць. Мы бачым аўёмы сырой нафты, якія паступаюць на беларускія нафтапрадпрыемствы заводы, бачым патрэбы самой рэспублікі і тое, колькі нафтапрадуктаў

пастваўлеца потым за мяжу. Калі нам ня ўда囊ца дасягнуць утодаў, дык нам прыйдзеца ўводзіць нейкія абмежаванні».

Як адзначалі эканамісты, рээкспарт нафтапрадуктаў стаў асноўнай крыніцай даходаў беларускага бюджету. Нідарлянды і Брытанія, асноўныя пакупнікі беларускіх саліяркі й бэнзыну, раптоўна сталіся галоўнымі гандлёвымі партнёрамі.

На думку дасыльчыкаў з Інстытуту прыватызацыі й мэнеджменту, нафтавыя санкцыі Рәсей мацней ударылі б па даходах бюджету, чым магчымае павышэнне цэнзу на газ.

Мікола Бугай

Эўрачыноўнікі ацэняць запатрабаванасць альтэрнатыўных радыёстанцый

Пасол Нямеччыны ў Беларусі Марцін Гекер, знаходзячыся ў Горадні, заяўві: «Адна з галоўных мэтаў нашай паездкі — атрыманець уяўленьне пра супрацоўніцтва ў сумежных з ЭЗ раёнах. Мы ведаем, наколькі важна мець па суседстве радыёстанцыі, якія распаўсюджваюць непадцэнзурную, свободную інфармацыю. Такія радыёстанцыі ўжо існуюць, да прыкладу, у Вільні і Беластоку. У Горадні мы гутарылі з журналістамі, якія жаліліся на вельмі нязначную падтрымку гэтых праграмаў. У мінулым ЭЗ ужо вылучыў нямала грошай на падбонныя праекты. Думаю, Эўразіязу цяпер варта ацаніць тое, якім попытам карыстаюцца так званыя альтэрнатыўныя радыёпраграмы».

Паводле «Нямецкай хвалі»

Расейскі актор Садальскі папрасіў грамадзянства Грузіі

Расейскі актор Станіслаў Садальскі папрасіў даць яму грамадзянства Грузіі, перадае «Эхо Москвы». Паводле словаў консула грузінскага пасольства ў Москве Зураба Патарадзэ, ён вырашыў падаць афіцыйную заяву на прысваенне яму грамадзянства Грузіі, каб «падтрымаць у цяжкі момант грузінскі народ».

Паводле слоў Патарадзэ, ён ня бачыць перашкодаў для атрымання Садальскім грузінскага грамадзянства.

Раней паведамлялася, што некалькі маладых пецярбуржцаў вырашылі на знак салідарнасці з Грузіяй памяняць прозвішчы на грузінскія.

Радыё «Эхо Москвы»

Украіне газ пойдзе за \$130

Расея і Украіна дамовіліся пра пастваўкі газу ў 2007 г. у аў- ёме ня менш як 55 млрд м³ па цане, не вышэйшай за \$130 за тысячу кубоў, паведаміў у аўтарак прэм'ер-міністар Украіны Віктар Януковіч.

Вельмі імаверна, што для Беларусі газ будзе пастваўляцца па такай сама цане, як і для Украіны.

Украіна праланавала «Белтрансгазу» свае газасховішчы

Апэратор газатранспартнай систэмы Украіны, дзяржкампания «Укртрансгаз» абмяркоўвае з «Белтрансгазам» магчымасць захоўвання прыроднага газу для беларускіх спажыўцаў ва Украінскіх сховішчах, гаворыцца ў паведамленні Украінскай кампаніі.

«Укртрансгаз», які ўваходзіць у дзяржхолдны «Нафтагаз», не раскрывае дэталяў магчымай угоды. Кіеў заяўві, што ўжо назапасіў у сховішчах больш за 25 млрд м³ газу, што гарантует бесперабойны пастваўкі газу Украінскім спажыўцам і на экспарт.

Украіна мае 13 падземных сховішчаў газу агульной магутнасцю 32,3 млрд кубамэтраў. Сховішчы «Белтрансгазу» меншыя — яны зъмесціцца каля 1 млрд кубамэтраў.

«Взгляд. Деловые новости»

Старшынём Саюзу пісьменнікаў пераабраны Пашкевіч

22 кастрычніка ў Менску прайшоў 15-ты Зыезд Саюзу беларускіх пісьменнікаў. На яго зъехаліся 275 літаратаў з 494, што ўваходзяць у Саюз.

Зыезд праходзіў у Менскім міжнародным адукатыўным цэнтры, бо Дом літаратаў пісьменнікам у залі адмовіў.

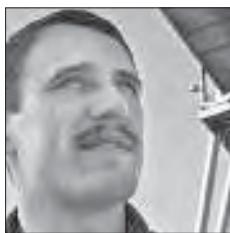
Зыезд адкрыў патрыярх літаратуры, народны паэт Беларусі Ніл Гілевіч. Цёпла віталі дэпутаты госьці, старшыню Саюзу пісьменнікаў Украіны, дэпутата парламенту Ўладзімера Яварыўскага.

Абсалютнай баль-

шынёй галасоў на пасаду старшыні Саюзу пераабралі Алеся Пашкевіча. Зыезд прыняў заявы ў падтрымку галадоўнікаў-пратэстантаў і Аляксандра Казуліна ды іншых палітычных.

СП

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраўванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля разфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Малое Сітна — надзвычай маўклівая вёска. Жывую гаворку ці съмех пачуеш рэдка. Постаці вяскоўцаў прыгорбленыя, вочы амаль заўжды долу, вусны падцятыя. Справы такія, што казаць няма чаго. Ціхарацца тут дзеля прыгнечанасці, страху ды замаскаванага пад абыякавасць адчаю. Умовы, праца і звычкі ў сіценцаў рабскія. Прыйкрыкнене на іх начальства, бы пугай хвастане, плаціць капейкі, і возяць на працу то ў вахтоўцы без тармазоў, то ў адкрытым кузаве грузавіка, то ўвогуле ў закратаванай «тэхдапамозе», што ўзімку прамярзае да шэртані на съценах. Вось Сітна й маўчыць. Але, калі прыслухацца, з амаль магільнасцішы точачца гукі свабоды.

Свабода гучыць у тых сама менш чатырох сіценскіх хатах, дзе ловяць радыё «Свабода», і ў работніцкай бытоўцы, дзе зьмена сядзе вакол прывезенага Вінцэсем Мудровым прымача, каб паслухаць «Праскі акцэнт».

Свабода гамоніць у Белым Доме (так тут называюць вясімкватэрны леспрамгасаўскі інтэрнат зь белае цэглы), дзе ў вітальні ў лесавіка Аляксандра наведнікаў сустракае плякат пачатку 1990-х са статуяй Свабоды й дзе насельнікі абмяркоўваюць, як памяняць мясцовую ўладу, што не рамантует жытла, ня

Мова свабоды

чысьціць студняў і не вывозіць съмецьця.

Свабода вітае цябе пры сустрэчы зь сіценцамі дарослымі і дзецьмі, якія носяць белья ѹ чырвоныя значкі з крыламі «Я за свабоду!» — нягледзячы на заўбагі ўчастковага («ужо ѹ апазіцыю паўступалі?...») або дырэктаркі ў школе («што гэта за антагасударственная паліціка?!»).

Свабода сіпявае ў камптарах ды плэерах тутэйшай маладафронтайкі й хлопцаў зь лісніцтва, што ўпадабалі «Песьні Свабоды»...

Па ўсёй краіне рух «За Свабоду» пакуль яшчэ не грыміць, не скандуе, не ракоча хорам — але ўжо растрэскуе тоўшчу немасці дзясяткамі й сотнямі тысячаў пазыўных.

Свабода сыгналіць з тых вокнаў, дзе 16 дня кожнага месяца ўвечары запальвающа сьевечкі. Свабода адгукаецца ў сэрцах тых беларусаў, хто збораецца прыйсьці на суд у справе «Маладога фронту» ѹ якасці сьеведкаў салідарнасці. Свабода падае голас нават з камэраў Зымітра Дашкевіча, куды лідэра беларускай моладзі зъмісьці разам з хворымі на СНД ды сухоты, Міколы Астрэйкі, у якога нарадзілася дзіця, Аляксандра Казуліна, які пачаў галадоўку

ХРОНІКА

Галадоўкі

Вернікі пратэстанцкай царквы «Новае жыццё» падалі скаругу ў Вярхоўны суд Беларусі на ўлады Менску, якія хоцуць выселіць іх з храму. 21 кастрычніка вернікі зладзілі мітынг у Менску, у якім удзельнічалі каля 1000 чалавек.

19 кастрычніка да галадоўкі дачулася **Рыгор Спасок, Міхail Усьціновіч, Сяргей Гурло, Сяргей Сымірноў, Уладзімер Маслюніченка**. Сама Алена Захожая абвесыціла «сухую галадоўку». Дырэктар заводу «Белшына» 20 кастрычніка задэкліраваў выплаціць сябрам недзяржайнага прафсаюзу тыя ж грошы, што ў афіцыйнаму, але рэгістраваць суполку адмовіўся.

20 кастрычніка пачаў галадоўку палітвзянь **Аляксандар Казулін**. 23 кастрычніка стала вядома, што да галадоўкі дачуўся **Сяргей Скрабец**. Тым ня менш, палітвзянь ў працягваюць вадзіць у сталойкі разам з ас-

татнімі. Казуліну дадому прыйшло выканаўчы ліст з Маскоўскага суду Менску з патрабаваннем звязвіца ў суд і выплаціць 231 тысячу рублёў.

Суд «ARCHE»

19 кастрычніка ў Вышэйшым гаспадарчым судзе прызначаная дата судовага працэсу часопісу «ARCHE» супраць Мінінфармациі: выданыя абскарджае трохмесячнае прыпыненне. Суд пройдзе з лістапада па адрасе: Менск, вул. Валадарская, 8.

13 кастрычніка

Калі прахадной мэталургічнага завodu ў Магілёве падчас раздачы бюлетэню прафсаюзу РЭП «Экспрэсс-инфо» затрыманы прафсаюзы актыўіст **Юры Да-рашэнка**.

16 кастрычніка

У Баранавічах падчас Дня салідарнасці затрымалі моладзевага

актыўіста **Зымітра Палойку**, які фатаграфаваў акцыю. Міліцыянты зьбілі яго, зламалі нос і ўсю ногу пратрымалі ў пастарунку. Уранку на яго склалі пратакол за тое, што нібыта ляяўся матам, і аштрафавалі на 5 б.в.

18 кастрычніка

Вярхоўны суд не задаволіў скары **ПКБ**, якая пратэставала супраць афіцыйнага папярэджання наяд Мін'юсту.

У Магілёве затрыманыя два не-пайналетнія моладзевыя актыўісты, якія майвалі графіці «Свабоду Дашкевічу!» і «Малады фронт».

20 кастрычніка

Бабруйскі суд адмовіўся аднаўляць на працы актыўіста ПБНФ, дэпутата гарсавету **Алесі Чыгіра**.

Актыўіступольскай міншыні **Войтэху Барадзіну** абмежавалі выезд за мяжу: у АВІРы яму адмовіліся паставіць пячатку ў паш-

арт, спаслаўшыся на загад На-ваградзкага КДБ.

У Глыбокім актыўіста ПБНФ **Яраслава Берніковіча** выклікали ў раённую пракуратуру, каб даў тлумачэнні наконт улётак пра мясцовыя выбары, што зъвіліся ў людных месцах рацэнтру.

Ганцавіцкі суд даў вуснае папярэджанне распаўсядніцы не-дэзяржайнай газэты «Ганцавіцкі час» **Вользе Новік**, якая забылася выпісці квіток за прададзеную газэту. Да гэтага на жанчыну, паводле яе словаў, некалькі дзён палявалі міліцыянты й падаткавікі, каб падлавіць хоць на чым-небудзь.

23 кастрычніка

Кіроўца гомельскага аўтапарку №1, сябра Незалежнага прафсаюзу **Сяргей Шведаў** абскарджае ў Гомельскім абласным судзе сваё звальненне. Яго звольнілі за тое, што нібыта правёз трох пасажыраў без квіткоў. Аднак на

хроніка

пратэсту.

Але самая вялікая й розгаслая плошча Свабоды ў Беларусі (больш за 1500 квадратных метраў) цяпер знаходзіцца ў менскім мікрараёне Сухарава ў будынку Эвангельскай царквы «Новае жыцьцё». Былы калгасны кароўнік, перароблены хрысьціянамі праз рамонт у дом малітвы, які рэжым хоча адабраць і ў якім людзі мусіць трymаць галадоўку-пост, — вось сымбаль твой, забыты краю родны! І зьвярненце ўвагу, на якой мове выраблены галоўны плякат акцыі, на якой удзельнікі галадоўкі ўсё часцей даюць інтэрвю, на якой пачынаюць малітву. На мове свабоды — па-беларуску.

На гэтай мове съплюваюць музыкі-пачаткоўцы, друкуюцца значкі, саколкі ды ўлёткі, на гэтай мове гамоніць Інтэрнэт. Беларуская мова — ужо ня праста мова супраціву. Гэта мова свабоды. Мова мужнасці. Мова веры.

Пэўна ж, калі Госпад Бог даў нам, беларусам, сваю мову — дык і зъвяртаеца ён да нас па-беларуску.

Хто мае вуши, каб чуць — няхай чуе.

«На хлебам адзіным жыве чалавек...» — съцвярджаюць усе галадоўнікі 2006-га. «...А ўсякім словам, якое зыходзіць з вуснаў Божых», — удакладніе Эвангельле (Луки 4:4).

Бо слова, мова — гэта тое, што найболей адрознівае чалавека аж жывёлы і

судзе усе троє заявілі, што ня ехалі тым рэйсам.

У Жодзіне заплянаваны перат-рус у офісе грамадзкага аг'яднані-ня інвалідаў вайны ў Аўгустаністане: у яго кіраўніка **Аляксандра Камароўскага** падчас пераезду беларуска-польскай мяжы знайшли ў шапцы фальшывыя 500 даляраў. Камароўскі — пастаянны аўтар газеты «Народная воля», у яго аса-цыяці працуе Павал Красоўскі.

На прэзэнтациі фільму «Ўрокі беларускай мовы» (пра сакавіцкія падзеі ў Менску) у Беларусь не пусцілі аўтара — польскага рэжысёра **Міраслава Дэмбінскага**: адказ наконт уязной візы бе-ларускія ўлады паабяцалі даць толькі 25 кастрычніка.

У Мастоўскім РАУС выклікалі актыўіста ПКБ **Аляксандра Пудаўкіна** ў сувязі з яго паездкай у Малдову ў 2005 г. у складзе гру-пы грамадzkих актыўістаў, якія ехалі назіральнікамі на прэзыдэн-цкія выбары.

АШ

Кацярыну Садоўскую асудзілі на 2 гады

Суд Ленінскага раёну Менску прызнаў Кацярыну Садоўскую вінаватай у абразе гонару і годнасці Аляксандра Лукашэнкі. За абарузу Аляксандра Лукашэнкі 60-ці гадовая пэнсія-нерка правядзі 2 гады ў папраўчай калёні агульнага рэжыму. Паводле судовага рашэння, Кацярына Садоўская мусіць сплаціць 4 мільёны рублёў кампенсацыі судзьдзям Кіраўскага раённага суду (Магілёўская

наймацней выяўляе ў ім вобраз і падабенства Божае.

А свабода...

Свабода — найвялікшае праклян'це для чалавека, але адначасна і найвялікшае блаславен'не. Праз свабоду выбару, вольную волю чалавецтва ўпала ў грэх — але маюць Ісуса Хрыста — і збаўляюцца. Разам са свабодай Магутны Бог даў нам права на памылку, разам з гэтым правам — магчымасць пакаяння. І разам з пакаяннем — жыцьцё вечнае ў вечнай свабодзе.

Вось чаго больш, чым хлеба, прагнуць хрысьціяне з «Новага Жыцьця». Вось за што моліцца за кратамі Зыміцер Дацкевіч. Вось да чаго прыслухаўваюцца ў галасах свабоды сіценцы, віцбічы, менчукі.

«Дзе Дух Гасподні — там Свабода!» — кажа Біблія. А дзе Дух Божы і Слова Божае — там нацыянальнае абуджэнне.

в.Малое Сітна

P.S.

30 кастрычніка, у Міжнародны дзень салідарнасці з палітвязнямі, рэжым будзе судзіць Зыміцера Дацкевіча і «Малады фронт». Усіх беларусаў, хто разумее мову Свабоды, запрашаю аб 11 гадзіне ў Дом правасуддзя (Сямашкі, 33) выступіць съвядкамі салідарнасці. За нашу і вашу свабоду!

Самая вялікая
плошча Свабоды
у Беларусі цяпер
знаходзіцца ў
менскім
мікрараёне
Сухарава.

вобласць).

Праваабаронцы паведамляюць, што «абразу гонару і годнасці» знайшли ў звароце, які жанчына напісала, але не пасыпела распаўсюдзіць. Яго сканфіскавалі падчас ператрусу ў яе кватэры.

Абвінаваўцай на працэсе

выступала Натальля Талаш, судзьдзей — Тацяна Жулкоўская. Што датычыць Кіраўскага райсуду, дык мінавіта яго судзьдзя Надзея Чмара ў свой час вынесла абвінаваўчы прысуд Герою Сацыялістычнай Працы Васілю Старавойтаву.

Паводле радыё «Свабода»

Зъмянілі съвет, хоць ніколі не існавалі

Што супольнага паміж мужчынам з рэкламы цыгароўкі *Marlboro*, Гамлетам і Санта Клаўсам? Тоё, што хоць яны і выдуманыя персанажы, затое рэальна ўпільвалі на чалавецтва — пішуць аўтары лексыкону «101 найбольш упшывовая асоба, якая ніколі не існавала», выдадзенага ў ЗША.

Аўтары склалі сыніс персанажаў, вядомых зь мітаў, літаратуры і рэкламы, якія, на іх думку, мелі найбольшы ўплыў на паводзіны людзей, а іншым разам і зъмянілі хаду гісторыі. *Marlboro Man* займае ў сынісе першае месца: на думку аўтараў, ён паспрыяў съмерці мільёнаў курцоў, якія памерлі ад раку лёгкіх.

Вялікі Брат з раману Джорджа Ор'юла «1984» займае ў гэтым рэйтынгу другое месца, а на трэцім заходзіцца кароль Артур, якога часам лічаць гісторычнай постацьцю.

Дзед Мароз, якога яшчэ называюць Святым Мікалаем ці па-амэрыканску Санта Клаўсам, у апошнім квартале кожнага году перахоплівае ўплыў на эканоміку, за што аўтары прызналі за ім чацвёртаем месца ў сынісе.

На далейшых месцах апынуліся Гамлет, Франкенштайн, Рамэо і Джульета, а таксама лялька Барбі, якая, на думку аўтараў, навязала нам недасяжны стандарт прыгажосці.

На фота: *Marlboro Man*. На яго сумленыні — съмерці мільёнаў курцоў.

АД паводле gazeta.pl

Сацыёлягі: самы вялікі беларускі страх — турма

Сацыёлягі кампаній, якія ўваходзяць у группу «Эўрапейскі маніторынг», звязнуліся з аднолькавым пытаньнем да грамадзянаў Беларусі, Расеі і Казахстану. Выявілася, што самы вялікі беларускі страх — турма. Пра гэта заявілі 23% апытанных беларусаў. У расейцу гэты паказынік — 13%, а ў казахаў — 7%.

Паводле съведчаньняў беларускіх праваабаронцаў, каля 20% зъняволеных, якія знаходзіцца ў турмах Беларусі, — быўшыя кіраўнікі дзяржаўных і прыватных прадпрыемстваў.

АК

Будапэшт: масавыя маніфэстацыі

Аддзелы паліцыі, ужывавчы водныя гарматы і сълезацечны газ, разагналі ў ноч з панядзелка на аўторак радыкальных праціўнікаў сацыялістычна-ліберальнага ўраду.

Да хваляваньняў дайшло ў дзень, калі Вугоршчына съярвала 50-ю гадавіну антысавецкай рэвалюцыі 1956 г.

Паводле ратавальныхных службаў, 128 чалавек было паранена, сярод іх восем — цяжка. Затрымана каля ста асобаў.

У панядзелак на працягу дня ў Будапешце пратэставала каля 100 000 людзей. Пасылья того, як дэмантранты закідалі паліцию камянімі, тая ўжыла ў адказ гумовыя кулі. Вечарам дэмантранты здолелі прывесці ў рух танк Т-34 зь дзеянай пад адкрытым небам выставы, прысьвеченай рэвалюцыі 1956 г. Паліцыя затрымала танк.

Як паведамляюць агенцыі, унаучы лік дэмантрантаў скараціўся да некалькіх соцен чалавек, якія рэпрэзэнтавалі ў асноўным крайніх правых. Толькі пад ранак на вуліцах і цэнтральным мосце Альжбеты — месцах сутычак — быў адноўлены рух.

АД паводле замежнай прэсы

Чатыры краіны ствараюць пашуковік Радзівілаў

Архівы Беларусі, Украіны, Літвы і Польшчы ствараюць інфармацыйна-пошукавую сыстэму па родзе Радзівілаў. Мэта праекту — узяднанне ў інфармацыйна-пошукавай сыстэме некалі вядомага нясвіскага архіўнага комплексу. «Пратакол прадугледжвае на падставе міжнароднага стандарту вонісу ICAD стварэнне адзінай аўтаматызаванай інфармацыйна-пошукавай сыстэмы», — патлумачыла Ала Галубовіч, кіраўніца Нацыянальнага гістарычнага архіву Беларусі.

У чатырох краінах захоўваюцца граматы, дакументы на-конт кіраваньня маёнткамі, перапіска Радзівілаў па службовых, вайсковых, асаістых пытаннях, а таксама радаводныя кнігі, генэалагічныя табліцы, дароўныя, тэстамэнты ды іншыя дакументы. Яны першапачаткова захоўваліся ў нясвіскім архіве, створаным у 1551 годзе адным з князёўмагнацкага рода.

Паводле bybanner.com

Ліцэй у Лодзі без тэорыі Дарвіна

У адным зь ліцэяў польская гораду Лодзь вырашылі ўстрымацца ад вывешвання ў кабінэце біялагіі табліцы з дарвінскай схемай эвалюцыі чалавека. Гэта адбылося пасля выкаваньня намесніка міністра адукацыі Польшчы Міраслава Ажахоўскага,

які мае тэалагічную адукацыю. Ён называў тэорыю эвалюцыі «хлусніней», «узаконенай памылкай» і сказаў, што адчувае сябе «нашчадкам чалавека, а не малпы». Ажахоўскі цалкам падтрымлівае рагшэнне ліцэю, бо «дарвінізм — гэта толькі адна з тэорый, а табліца б даводзіла вучням ейную выключнасць».

Польскія навукоўцы цяпер пратэстуюць.

АД паводле замежнай прэсы

З таксафону ў цяпер можна званіць за кошт абанэнта

Паслуга называецца «Зручны званок з таксафону». Для таго, каб пагаварыць за чужы кошт, не патрэбная нават тэлефонная картка. Дастаткова проста набраць з таксафона код «8-11» і паведаміць апэратору «Белтэлекаму» тэлефонны нумар таго, з кім патрэбна пагаварыць. Паслуга дзейнічае толькі для нумароў фіксаваных тэлефонаў, затое па ўсёй краіне. На нумар маўльнага тэлефона і за мяжу такім чынам патрэбна наваць ня ўдасца.

Тады апэратор сам тэлефуне абанэнту і пытается, ці згодны ён плаціць за ўваходны званок. Калі згодны, адбываецца злучэнне. Скарыстацца з новай паслугі можна ў любым месцы краіны, дзе ёсьць таксафон «Агат» з вадакакрышталічным экранам.

Кошт хвіліны размовы — 150 руб.

Паводле «Белтэлекама»

Дэмантранты здолелі прывесці ў рух танк Т-34 зь дзеянай пад адкрытым небам выставы, прысьвеченай рэвалюцыі 1956 г.

У цэнтры Парыжу такога ня ўбачыш. На фота: жыхары квітнеючай мяхамі цягнуць танные капусту з восенскіх кірмашоў.

Гімн ААН пераклаў Барадулін

61 годтаму, 24 кастрычніка 1945 г., набыў сілу Статут Арганізацыі Аб'яднаных Насцяяў. У гэты дзень адзначаецца Дзень ААН. Сярод краінаў-заснавальніцаў ААН была таксама Беларусь.

ААН мае ў Беларусі прадстаўніцтвы пятнаццаці падраздзяленняў. Сярод іх Праграма развіцця ААН, Сусъветны банк. Ад мінулага году па-беларуску звіўся гімн ААН. Яго пераклаў народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін.

**Паводле радыё
«Свабода»**

У чэмпіянаце
па зъяданыні сала
беларус саступіў
украінцам

У Луцку (Валынь, Украіна) прайшоў чэмпіянат «З

любою да сала». Чэмпіянат адбыўся пры ўдзеле Акадэміі аграрных науک Украіны, прадстаўнікоў «Кнігі рэкордаў Гінэса».

На чэмпіянат прыехаў і адзіны прадстаўнік Беларусі — адвакат з Кобрына Сяргей Магонаў. «Таксама быў парад прыгажосці сывіней. Былі прэзентаваны і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы Ўкраіны», — кажа ён.

Беларус, на жаль, ня стаў пераможцам спаборніцтва ў зъяданыні сала. «Выйграў спадар з Луцку. Пастаўленая была задача зъесці кіляграм сала за 20 хвілін. Прайда, з хлебам, з цыбуліяй, часнаком і вадой. І ён «умяў» гэтае сала. А я крыху не дзягнуў, зъеў толькі палову...» От жа, беларускі адвакат застаўся пры думцы, што наша беларуская сала нават лепшае, чым украінскае.

**Паводле
Радыё Свабода**

Віленскі прыбой

Гэтымі днімі беларуская мова на гулкіх віленскіх вуліцах — ня дзіва. Беларуское студэнцтва распачало чарговыя навучальны год у Вільні. Тузін студэнтаў сёлета абрава сабе адзяленыне беларусістыкі ў Эўрапейскім гуманітарным універсітэце. Разам з будучымі беларусістамі другога курсу яны складаюць ладную суполку. Агулам у ЭГУ сёлета распачало ці працягнула сваё навучанье больш за 1 500 чалавек.

А Катэдра беларускай

філялігі факультета славістыкі Віленскага пэдагагічнага ўніверсітэту сёлета адзначае 15-годзідзе! І ёсьць на што азірнуцца. Сёлета на заочную бакаляўрскую праграму сюды паступіла 100 чалавек з Беларусі. А на стацыянар набралі дзясятак студэнтаў, сярод якіх ёсьць і будучы беларусіст зъ... Нігэры!

Згадваюцца радкі з Уладзімера Жылкі: «Але ўжо лёс рукой няхільна Загад вызначае зь вякоў: Усё магутней б'е пад Вільнюю Прыбой нямоўкнучы з палёў...».

Нагадаем, студэнтам беларускай філялігі Віленскага пэдагагічнага ўніверсітэту застаецца й Зыміцер Дашкевіч, якога ў ягонай *alma mater* шануюць і чакаюць.

СХ, Вільня

Спэцаперацыя ў лясах пад Менскам

«Навінкі» здымают новую стужку.

У ноч з 14 на 15 кастрычніка ў лясах пад Менскам прайшла спэцаперацыя з удзелам людзей у міліцэйскай форме і крапавых берэтах. Рэй вялі маладыя людзі з арт-группы «Навінкі», якія праславіліся аднайменнай газэтай ды фільмамі «Гуд-бай, бацька» і «Случай з пацаном».

Згодна са спэцнаром новага фільму жахаў «Толькі мёртвия нічога не баяцца», на лясной прагаліне папавыквал-

іся зомбі. Сама атака пачвалаў адбылася год таму, а сёлета да месца здарэння дабраліся «сілавікі».

Сярод спэцназаўцаў былі Паўлюк Канавальчык, Шырэл і другія афіцыйныя асобы анархісцкага гурту.

Прэм'ера зомбі-карціны прызначана на сінегань.

Зомбі ўжо адзінтыя.

Сілавікі таксама.

На паляне загрызылі ўсіх...

Андрэй Расінскі

«Урокі беларускай мовы» цяпер і ў Менску

23 кастрычніка адбылася папярэдняя (для СМІ) прэзентацыя фільму польскага рэжысёра Міраслава Дэмбінскага «Урокі беларускай мовы». Моладзь супраць Лукашэнкі». Прэзентацыя для шырокай грамады адбудзеца праз некалькі тыдняў.

Фільм польскага рэжысёра прысьвечены падзеям у Беларусі падчас апошніяй презыдэнцкай выбарчай кампаніі. Як гаворыцца ў відэзвароце, запісаным самім рэжысёрам, галоўны герой стужкі — беларуская моладзь, якая была асноўным рухавіком вясновых акцыяў пратэсту. У фільме расказваецца пра жыцьцё вучняў Гуманітарнага ліцэю імя Якуба Коласа. Аповед вядзеца ад імя Франка Вячоркі, былога

ліцэіста. Такая пэрсаналікацыя, на думку рэжысёра, дазваляе лепш зразумець астатнюю беларускую моладзь, што актыўна ўдзельнічае ў палітычным жыцьці.

М. Дэмбінскі вядомы ёўрапейскім гледачам стужкай пра Памаранчавую рэвалюцыю ва Ўкраіне. Сакавіцкія падзеі ён здымаў па частках: на Дзень Волі трапілі толькі два супрацоўнікі здымачнай групы, рэжысёра не пратусыцілі праз мяжу, і яму давялося кіраваць здымкамі праз Інтэрнэт.

Неўзабаве фільм будзе паказаны ў Варшаве, Літві, Амстэрдаме, Маскве. Стужку ўжо закупілі тэлеканалы Польшчы, Нямеччыны, Эстоніі, Латвіі, Літвы.

Сямён Печанко

Аляксей Янукевіч прэзентуе фільм.

Свята паэзіі на радзіме Сыса

«Дух – гэта, людзі, Я!..» — пад такім назовам **28 кастрычніка** ў Гарошкаве адбудзеца першае свята паэзіі ў гонар Дня народзінаў паэта Анатоля Сыса. У імпрэзе бяруць удзел родныя і сябры паэта, а таксама: Ларыса Раманава, Эдуард Акулін, Анатоль Вярцінскі, Леанід Дранько-Майсюк, Андрэй Мельнікаў, Барыс Пятровіч, Міхась Скобла, Іван Штэйнер, Віктар Ярац і іншыя беларускія паэты і барды. Запрашоўца ўсе, каму дарагія беларуская Паэзія і Песьня.

Пачатак імпрэзы а 14-й гадзіне ў засценковім Доме культуры (Рэчыцкі раён). Праезд аўтобусамі: Менск—Рэчыца, Рэчыца—Гарошкаў.

КАЛЯНДАР

Лістапад

75 гадоў з пачатку выдання газеты Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі «На страже» (1931).

2 — Дзяды.

2 — 100 гадоў з дня нараджэння заслужанага доктара Беларусі, доктара гігіеніста Зымітра Бяляцкага (1906—1982).

4 — 100 гадоў з дня нараджэння народнай артысткі Беларусі, балерыны Аляксандры Нікалевай (1906—1997).

8 — 50 гадоў з часу адкрыцця Музэю абароны Берасцейскай крэпасці (1956).

13 — 200 гадоў з дня нараджэння герайні вызваленчага паўстання 1830—1831 гадоў графіні Эміліі Плятэр (1806—1831).

14 — 125 гадоў з дня нараджэння кліматоляга і геофізыка, акадэміка Аляксея Кайгадава (1881—1951).

18 — 75 гадоў з дня нараджэння паэта Анатоля Вярцінскага (1931).

18 — 75 гадоў з дня нараджэння скульптара Генадзя Мурамцава (1931).

19 — 125 гадоў з дня нараджэння хірурга Ўладзімера Марзона, заслужанага доктара Беларусі (1881—1954).

23 — 100 гадоў з дня выходу першага нумару «Нашай Нівы» (1906).

27 — Дзень Герояў (Дзень Слуцкага збройнага чыну 1920 году).

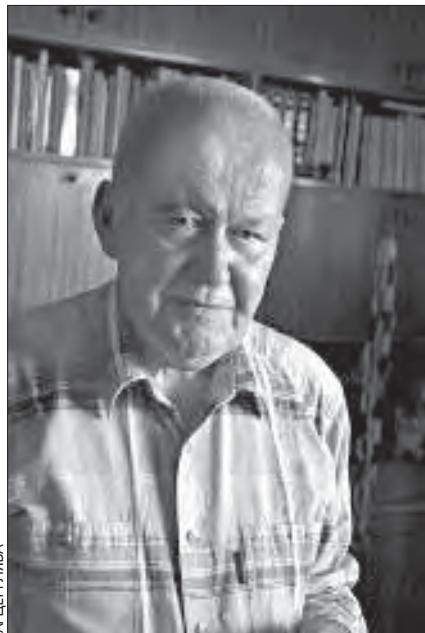
28 — 125 гадоў з дня нараджэння геоляга Аляксандра Розіна, чальца-карэспандэнта Акадэміі навук Беларусі (1881—1942).

Культурны выбух: выйшай збор твораў гісторыка Туронка

Віленскі Інстытут беларусістыкі выдаў новую кнігу знанага гісторыка Юр'я Туронка «Мадэрная гісторыя Беларусі». У гэтым дыхтоўным зборы — дзесяць соценія старонак, аўтарская прадмова, пяць разъдзелаў, камэнтары і паўсотні рэдкіх ілюстрацыяў. Выйшла кніга вялікім фарматам, накладам 1000 асобнікаў.

«Выданье ўнікальнае, яно ня мае аналягаў у сучаснай беларускай гісторыяграфіі — кажа галоўны рэдактар часопісу «ARCHE» Валерка Булгакаў, які ўклаў і зредагаваў грубезны том. — Возьмем разъдзел «Вайна і акупацыя», які займае траціну кнігі. Туронак карыстаўся найкаштоўнейшымі крэйніцамі, сярод якіх Александрыйскія мікрафільмы. Гэта сакрэтныя дакументы фашистской Германіі, захопленыя амэрыканцамі і скапіяваныя на мікрофільмы. Па вайне палова гэтага архіву трапіла да польскіх гісторыкаў. Аўтар грунтуецца выключна на дакументах, а не на вусных съведчаннях, успамінах ці савецкай пропагандзе. Дагэтуль, напрыклад, шырокаму колу беларусаў невядомы факт таго, што ў нямецкай адміністрацыі на тэрыторыі акупаванай Беларусі існавала моцнае супраціўленне тактыцы вынішчэння акупаванай тэрыторыі.

Кніга названая «Мадэрная гісторыя

архівныя права

Беларусі» зь дэзвюх прычынай: паперае, бальшыня артыкулаў у ёй хранялігічна прысьвечаная падзеям эпохі мадэрнасці. Па-другое, гісторыя Беларусі ў гэтай працы разглядаецца з пазыцыі мадэрнасці, працы Туронка мэтадалягічна вельмі сучасныя.

Кніга гэтая — кампэндыном ведаў, прызначаны для шырокага кола чытачоў. Асабліва раю яе замежнікам, што трапляюць да нас ня проста адпачын-

— бо тут можна адшукаць адказы на найбольш часта задаваныя пытаныні: калі была ўтворана першая палітычная партыя, выдадзеная першая газета і г.д.

Аўтар меў доступ да такіх крэйніц, якія савецкім адмыслоўцам нават ня сьніліся. Таму ня дзіўнымі выглядаюць спасылкі на ягоную «Беларусь пад нямецкай акупацыяй» у кнізе Яакава Трашчанка».

З апошняй большасцю студэнтаў і мае шанец дазнаеща пра патрыярха беларускай гісторыяграфіі. Бо сёняня, як і да канца 80-х гадоў, спадзяваща на тое, што кніга трапіць ва ўніверситетскія бібліятэкі, ня варта. Уесь наклад мае разысціся праз прыватных распраўсюднікаў.

Варта адзначыць, што кніга найбуйнейшага беларускага гісторыка — першае выданье, падрыхтаванае віленскім Інстытутам беларусістыкі.

Невычайнай грунтоўнасці выданьне несумненна становіцца падзеяй на кніжным рынке і доказам таго, што беларуская інтэлектуальная думка развіваєца. Робіцца традыцыйя, што цэлыя зборы твораў прафесійна рыхтуюцца незалежнымі творчымі калектывамі, ня скучымі «ідэалагічнымі» кантролем.

Сямён Печанко

Беларусь вачыма біёграфа Івана Жахлівага

Выйшай з друку новы том «Беларускага гісторычнага агляду».

Гвозд гэтага нумару — мэмуары лютэранскага пастара Паўла Адэрборна, які ў часе Лівонскіх вайны знаходзіўся на Полаччыне разам зь нямецкімі наёмнікамі-жайнерамі. Дагэтуль Адэрборн быў вядомы большасці гісторыкаў як аўтар біографіі маскоўскага цара Івана Жахлівага, а яго «Праіздзівы і грунтоўныя аповеды пра веру русаў, шлюбныя і пахавальнія абрады, побыт, адзены і г.д., а таксама пра веру і звычай татараў» заставаўся ў ценю. Больш за тое — ён стаў аўтэктам гісто-

рычнае памылкі. У пазнейшых нямецкіх рэдакцыях герой лацінічнага аповеду пра жыцьцё Паддэзвінія, «русы», ператварыліся ў «маскавітаў». «БГА» друкуе тэкст у першасным выглядзе. Беларусь XVI стагодзьдзя пайстает напаўпаганскім барбарскім краем, прытулкам съмейных ваяўнічых людзей.

Сярод іншых цікавостак новага «БГА» — артыкул гісторыка Алесія Пашкевіча аб выбарах у Віленскі сойм у 1922 г., за часоў «Сярэдняй Літвы». Тэкст съведчыць, што пытаныне «браць

ци ня браць» удзел у несправядлівых выбарах пайставала перад беларусамі задоўга да 2001 г. Проблема тая дыскутувалася ў тагачаснай «Нашай Ніве», адноўленай Антонам Луцкевічам у 1920-я. Аўтар падае цытаты адтуль.

Чарговы беларуска-швэдзкі эксплюзіў ад Андрэя Катлярчука — тэкст пра апошнюю швэдзкую вайсковую апэрацыю ў ВКЛ: аблогу Берасця ў 1657 г. У дадатку — рэдкія тагачасныя пляны места.

Украінская дасьледчыца На-

Беларускі
гісторычны
агляд.
Т.12.

тальля Юсава адсочвае этапы ўядзення ў гісторычную тэрміналёгію каляніяльнага панятку «старожытнаруская народнасць».

У разьдзеле «Новая літаратура» — 18 рэцэнзій на беларускую, украінскую, польскую, нямецкую, расейскую выданыні, што сваімі тематыкай кранаюць Беларусь.

ЯК

Ці здох воўк?

Кіроўныя вярхі не настолькі прыціснутыя абставінамі, каб сур'ёзна саступаць Захаду. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

Афіцыйны Менск робіць жэсты. Аддалі летувісам самалёт-парушальник (зь лета думалі). Памякчэлі ў пытаныні пра будаўніцтва ля нашае мяжы сковішча радыяктыўных адъходаў Ігналіны. Паставілі крапку ў порнаскандале з латвійскім дыплюматам. Нарэшце, сыпкер Канаплёў сустрэўся з кіраўніком ПАРЭ ван дэр Ліндэнам, а ўрадавая дэлегацыя правяла ў штаб-кватэры Міжнароднай арганізацыі працы кансультатыў наконт паслабленняў для незалежных прафэсійных звязаў.

Аналітыкі загаварылі пра пэрспэктывы дыяллёгу з Захадам. Маўляў, Крэмль прыціснуў так, што даводзіцца пакрысе напаўняць рэальным зъвестам лёзунг пра шматвектарнасць. На думку Яраслава Раманчука, 2007 год увогуле можа стаць пераломным. Эксперт лічыць, што «рэзкі рост цэнаў на энэрганосбіты змусіць афіцыйны Менск іначай зірнуць на сваё месца на мапе Эўропы».

Але казаць, што воўк на гары здох, прынамсі рана. Пакуль што пераважаюць жэсты і абяцанкі. Пра імкненне да сур'ёнага дыяллёгу не выпадае казаць хадзі б таму, што не спыняеца рэпрэсіўны канвэр. Толькі што далі два гады праваабаронцы Кацярыне Садоўскай, вось-вось пачнеша закрытыя працэс над Зымітром Дашкевічам.

Зрэшты, і Захад не сипяшаецца ціснуць. Пад маркай перамоў Менску зь Міжнароднай арганізацыяй працы пытаныне аб санкцыях Эўразьвязу фактычна спусцілі на тармазах.

Палітолят Уладзімер Роўда лічыць, што пэўныя эўрапейскія структуры і дзеячы цалкам гатовыя будаваць стасункі з Беларусью ў духу так званай *Realpolitik*. Маўляў, пугай абуха не пераб'еш, дык мо заплюшчым вочы на тое-сёе... Бо ў множстве практычных пытанняў (гандаль, транзыг, нелегалы і г.д.)

дзейную уладу не аб'едзеш.

Яна ж, са свайго боку, нібы і ня супраць трохі ўлагодзіць дачыненіні. Ну, каму прыемна пачувацца неўязным пі страчваць гропы праз санкцыі? Дый эканамічная дывэрсыфікацыя не зашкодзіць. Разам з тым, на думку Ўладзімера Роўды, рэжым элемэнтарна бацца прывязанацца да Захаду. Нездарма так адбіваліся ад усіх гэтых Сорасаў ды МВФаў! Страх дэмакратызацыі, дакладней яе наступстваў, перарос у фобію. А дэмманстрацыйнымі

залицаньнямі да Брусэлю можна хіба паказытаць нэрвы Маскве.

Палітолят Валер Карбалевіч таксама дапускае, што калі пашэнніцца дамагчыся ад Крамля кампрамісных коштагаў на газ, гульня ў падпілле стасункаў з Эўразьвязам спыніцца. Хаця ня выключана, што беларуская ўлада адчуе «смак незалежнасці ад Масквы».

Дарэчы, у апазыцыйных штабах, здаецца, устрывожыліся, што Лукашэнка адбярэ прыярытэт у контактах з Захадам, выцісне ўнутраных апанентаў з гэтае дзялянкі. Гэтаксама, як раней пазбавіў манаполіі на незалежніцкую рыторыку.

Шэраг экспертаў рапаць апазыцыйным лідэрам не мітусіцца. Сёньня ў кіроўных вярхоў не такая крытычная ситуацыя, каб ісьці на прынцыповых саступках. Таму, не адкідаючы спрабаў дыяллёгу, вартага засыгерагацца ўпігваньня ў фарс. Напрыклад, пад маркай якога-небудзь круглага стала.

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

У панядзелак атрымаў ад рэдактара наступнае «мыла»: «каровы-ўцякачкі — Вам тэма на гэты тыдзень». Мяркую, яго прачыталі і кампэтэнтныя органы. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Па факце перахопленага чэкістамі электроннага ліста ў Чырвоным доме сабраўся сынэдрыйён самых высокіх саноўнікаў.

— Ёсьць апэратыўная інфармацыя, што «НН» збіраеца запусьціць мульку наконт тых кароў-перабежчыц, — пачаў бы нараду Ністатэнебыл (скарат ад: ніякага сталінскага тэрору не было) Эдмундавіч.

— Гэта сур'ёзная правакацыя, — реагуе дырэктар МЗС сп. Шматвектарны, — атрымліваеца, што нават траваедныя бягучы ад рэформы

Спэцаперацыя «каровы»

вёскі. Што ўжо казаць аб гомасапенсах.

— Спакуха, ня ўсё страчана, — у размову ўступае сп. Падпрапагандысцкі, — «Наша Ніва» выходзіць у пятніцу, і ў Саўбелцы за чацвер мы пасъпесем давесцьці, што ўсе жартачкі гэтага... Ушкіна — абсалютная праўда. Такім чынам, галоўнае апазыцыйнае выданьне стане дэ факта нашым рупарам.

Усе прысутныя: «супэр, клясна, ваў!!!»

Падпрапагандысцкі працягвае:

— Трэба простым аналітычным шляхам вылічыць, з чаго можа съязбацца гэны, як там яго, Пушкін. Я кажу вам, спадар Беларусь-сягоныняшні, хопіць зырыць у акно на фанатак «N.R.M.», якія тусяюща на месцы палатачнага мястечка.

— Прабачце. Якія будуць вэрсіі? Хвіліна маўчаныня, падчас якой чуваць, як у суседнім пакой нехта гундосным голасам енчыць у телефон:

— Калі «Віцязь» ня выйдзе на рынак Габону, я зь цябе асабіста тэлепузіка зраблю, зразумеў?..

Пры апошніх словах усе здрігнуліся.

— Ну, натуральна, апазыцыя можа прыкалоцца з таго, што пастух быў сябром «Маладога фронту» і наўмысна пагнаў статак за кардон, — пачынае прэм'ер Узрост

Вэзвэўскі.

— О'кэй, — прафэсійна реагуе сп. Беларусь-сягоныняшні. — Мы выйдзем з артыкулам пад загалоўкам «Воўк у каровінай скурье» аб тым, што той калгасынік быў ня праста сябрам Севярынца, але яшчэ і кляпаў антыбацькаўскія мульты на сваім сайце.

— А мы на яго пачэпім выбухі ў Віцебску і ўсе сэксуальныя вычварэнныя апошніх гадоў гэтак за пяць. Пакуль каровы пасъвіліся, ён мог спакойна і з тым жа латышом пазажыгаць, — кажа Ністатэнебыл Эдмундавіч.

Падпрапагандысцкі:

— Яны, напэўна, будуць намагацца правесці паралель паміж Вітай Мароз і каровамі. І яе, і тых гвалтоўна павярнулі на радзіму.

— О'кэй. Другі матэрыял на паласе — «Польскі бык хацеў насуперак міжнароднаму праву пакінуць усіх непаўнолетніх беларускіх цялушак сабе, аднак наша дыпламатыя сказала сваё важкае слова».

— Відавочна, пройдуцца па патэнційных нашых быкоў.

— Не пытаньне: будзе інтэрвю з польскім дэпутатам, сябрам Самаабароны, які, наведаўшы Беларусь, быў уражаны памерамі... нашых быкоў.

На гэтым паседжаньне заканчваеца.

Ягоныя ўдзельнікі ня ведаюць, што прэм'ер, якому съвеціць адстаўка за сітуацыю на тыгунёвым рынку, ужо рыхтуе сябе ў новыя Казуліны.

Таму сакрэтна працуе з апазыцыяй, натуральна, зылі «адмарозкам» усю стэнаграму нарады.

У пятніцу фэльетаніст «НН» пасъцябаўся з таго, што нелегальны пераход кароваў быў адмысловай апэрацыяй выведнікаў. Выведка адпрацоўвала тактыку, як развіціць айчынную жывёлагадоўлю за кошт замежных бугаёў-вытворцаў.

Пратэстанты з царквы «Новае жыццё» працягваюць галадоўку.
Старонка 4. На фота: у суботу 21 кастрычніка адбыўся мітынг салідарнасці з галадоўнікамі.

Бог ненавідзіць беззаконье...

**Хачу падзяліца з вамі сваім
стайленьнем да акцыі галадоў-
ка-пост царквы «Новае жыць-
цё».**

Як напісаў В.Карбалевіч, «галадоўка — гэта акцыя адчаю, скрайня форма барацьбы...». Веру альбо нівер'е паказала нам царква «Новае жыцьцё»? Асабіста мне яны паказалі сваё нівер'е ў Бога, звярнуўшыся да акцыі адчаю. Яны спадзяюцца, што ўлада, убачыўшы рэзананс у грамадстве дзеяля доўгай галадоўкі, пакіне ім будынак. У іх дзеяниях я бачу дысыпліну, арганізаванасць, згуртаванасць і сілу волі ў адстойванні сваіх інтарэсаў. Але дзеялістична вера ў Боскую дапамогу? Напэўна, не дачакаўшыся адказу ад Бога, яны вырашылі ўзяць справу ў свае руکі. 21 кастрычніка на мітынгу пратэсту царква «Новае жыцьцё» паказала нежаданье асацыяваць сябе з апазыцыйай, яны прасілі здымака значкі «За свабоду». Людзі, якія прыйшлі са значкамі, сыходзілі з мітынгу. Цікава, а калі б прыйшлі сябры БРСМ са сваімі значкамі, што б зрабіла царква «Новае жыцьцё»?

Бог любіць праўду і ненавідзіць беззаконье, і ён не саромеецца асацыяваць сябе з тымі, хто за праўду. Маладыя людзі, якія носяць значкі «За свабоду», хочуць свабоды і справядлівасці ў сваій краіне, гэта супадае з жаданьнімі Бога.

Шкада, што царква «Новае жыцьцё» не паказала сапраўднай веры. Людзі з сапраўднай верай бачаць і рэагуюць на беззаконні, якія робяцца ў сваій нацыі, а ня толькі скіраваныя супраць інтарэсаў іх царквы.

**Хрысьціянка-эвангелістка
Ірина Гоманава, Менск**

Стражай студэнтам на съехах,

**Або комплекс адкрылі,
гардэроб — забыліся.**

Дворык БДУ. На інфармацыйным стэндзе — новы нумар газеты «Беларускі ўніверсітэт». На адной з палос выдання — фота рэктара Васіля Стражава. На фота прафесар Стражай разам з намеснікам міністра адукацыі Жуком прымае ў эксплюатацыйную вучэбна-спартовы комплекс «Універсітэцкі» на вул. Кастрычніцкай. Такая падзея! Хаця комплекс насамрэч быў вельмі патрэбны студэнтам БДУ. Быў? Не, ён і цяпер патрэбны, бо да эксплюатацыі ВСК «Універсітэцкі» так і не дайшло. Высьветлілася, што рэканструкцыя комплексу,

якая доўжылася пяць гадоў, так і не завершана. Высьветлілася, але гэта не перашкодзіла замаўшальніку факт і зладзіць чарговы спектакль. А наколькі рэканструкцыю будынку не дарабілі? Невядома. Хаця з таго, што студэнтам не пускаюць у гардэроб комплексу нават пераапрануцца (гэта даводзіцца рабіць на вуліцы), можна меркаваць, уся праца яшчэ наперадзе.

СМ, Менск

Гарун імчаў хутчэй аленя

Сыходзячы з таго, як заўяза-
та зынішчаецца ў Беларусі ўсё беларускае і найперш мова, можна сказаць, што абаронцам мовы й культуры прыходзіцца весьці сапраўд-
ную нацыянальна-вызволь-
ную вайну.

Ня мае значэння, што акупант у нас свой па крыўі. Нічога не мяняе, што вайна гэта халодная, а не гарачая.

На вайне свае прыярытэты і свяя мараль. Тут галоўны прыярытэт — гэта Радзіма. Усё астатнія — каханыне, адукацыя, кар'ера, сям'я і г.д. — адсоўваецца на заднюю пляні. Гэта зразумела, бо без сваёй культуры ўсё разваливаца і сыплецца, гніе і сымардзіць. Вось як пісаў аб прыярытэце Радзімы М.Лермантаў (і падобных твораў бесьліч у пазіці і літаратуры) у вершы «Уцякач»:

Гарун бежал быстрее лани,
Быстры, чем заяц от орла.
Бежал он в страхе с поля брани,
Где кровь черкесская текла.

Пакінушы поле бітвы, Гарун прыбег да сябра Сэліма, які канай ад ранаў, але той пракляў яго, калі даведаўся аб дээзртыстве Гаруна. Гарун накіраваўся ў аул, дзе жыла ягоная каханая, але пачаў песьню каханай аб юнакуджыгіту, які змагаецца за веру прарока. Не наважыўся паказацца ёй на вочы. Нарэшце ён у адчаі кінуўся да маці, але і тая пракляла яго — «ты раб и трус и мне не сын».

А што мы бачым у Беларусі? У нас сотні маладзеняў бягуть з поля бітвы, з Беларусі, толькі дзеля таго, што іх выдалі з навучальных установаў і іх адгукацыя часова прыпынілася! Выходзіць, што адгукацыя для іх важнейшая за Радзіму. А яны ж трэба Беларусі цяпер! Зразумела, што большасць з іх пакідаюць Беларусь назаўсёды, бо ўлада абвесьціць іхнія замежныя дыплёмы несанкцыонірованыі...

Павал Біч, Менск

ГУМАР

Канюшына

**Чаму яе ніколі ня дораць
вэртыкальшчыкам на сувя-
тах?**

Выяву цяперашняга герба Беларусі пропанаваў на рэфэрэндуме 1995 г. сам А.Р. На ім ёсьць выява канюшыны. Раз яна на гербе, дык можна меркаваць, што яна вельмі падабаецца, а мо і ўлюбёная кветка насељніцтва Беларусі. Аб гэтым съведчыць афіцыйныя лічбы аб выніках рэфэрэндуму. Але аптыгайце колькі заўгодна чалавек пра іхнюю ўлюбёну кветку — ніхто не і ўспомніць. Яшчэ ведама, што канюшыну як страву найболей падабаюць коні, таму наш народ яе і называў — канюшына. Але ж коней на рэфэрэндуме не аптывалі... У чым ж справа? Агульнавядома, што А.Р. вельмі чулы да грамадзкай думкі, а тут такі аблом. У апошнія на веерыца, тут нешта іншае. Хацелася б паразважаць аб прычынах зьяўленення гэтай кветкі на нашым гербе, але мне здаецца, што, карыстаючыся беларускай мовай, я, я і А.Р., на здолею выказаць разумнай здагадкі. Таму хай ён прабачыць мене за беларускую мову меркаваны.

На мой погляд, выяву канюшыны на гербе звязалася ад любові А.Р. да коней. Але адразу ж можна пярэчыць гэтай думцы — не магло падсвядомае адoleць сапраўднае каханыне А.Р. да хакейнай клюшкі. І калі працягнучы меркаваны далей, то на нашем гербе былі б апошнія, але ж гэтага ня здарылася.

Працягваючы здагадкі аб маты-
вах, якімі кіраваўся А.Р. пры

размывашэнні канюшыны на сваім гербе, можна прысьці і да таго, што яе выява падкрэслівае пераемніць беларускай дзяржавы-насці. На старадаўнім нацыянальным гербе і на змененым на рэфэрэндуме была выява каня, але без канюшыны. А які ж конь можа доўга вытрымачь без канюшыны? Вось А.Р. і задаволіў яго, і супакоў «перажывавша» за галоднага каня грамадзтва. А сувязь конь-канюшына на старых і новым гербе проста кідаеца ў очы, і яе ня бачаць толькі неразумныя людзі. Мяркую, калі б наша апазыцыя, што пад кірауніцтвам З.С. ад перамогі да перамогі, пропанавала новы герб дзяржавы, зъмясціла на ім перад канём і канюшыну, то А.Р. ніколі б не адважыўся б на рэфэрэндум дзеяля зъмены нацыянальной сымболікі. Электарат бы ня «клоніў».

Ёсьць і яшчэ адзін маты, якім мог кіравацца А.Р. Канюшына — гэта сымбаль талерантнасці насељніцтва Беларусі. Ёю з герба падкрэсліваеца для ўсяго сувету: вось, глядзіце, якія мы «пафігісты», нам усё роўна, і мы можам нават канюшыну «праглінці», калі нам загадае начальнік.

Мае разважаныні пра шаноўную кветку перапыніла пытаньне. Чаму яе разам са съяблінкамі ільну ніколі ня дораць пры нагодзе на сувятах і ўрачыстасцях таму ж А.Р. і ягонім вэртыкальшчыкам? Лічу гэта вялікай хібай у ідэалагічным выхаванні нашага насељніцтва.

Хацелася б пачуць і меркаваны наконт гэтага ідэолягічнага дзяржавы.

Хвадар Пінчук, Менск

ERRATA

Фядута — Садоўскаму

У мінульым нумары «НН» надрукавалі эсэ сп. Садоўскага, у якім ён закрнуў маральнае ablіча вялікага расейскага паэта Мікалая Някрасава, прыпісавшы яму аўтарства даволі вядомага вершу «Бокал заздравнічай».

Спяляючы ўзнавіць гісторычную справядлівасць. Як я ўжо казаў у інтэрвю радыё «Свабода», гэтага вершу М.Някрасаў ніколі не пісаў. Яго быў апублікованы пад крыптанімам Н.А.Н., за якім хаваўся чыноўнік канцылярыі Віленскага генэрал-губэрнатара М.А.Нікоцін. Верш уяўляе сабою тост, сказаны ў прысутнасці групы саслужыцай у гонар графа М.Мураёва-Віленскага. А сам сп. Нікоцін і распавёў аб гэтай гісторыі ў сваіх цыдулках, апублікованых 1890 г. Яны цяпер пераходзяцца ў Нацыянальную бібліятэку Беларусі.

Затым я спадзяюся, што сп. Садоўскі прыме да ведама свою памылку і болей ня будзе паклёніца на сумленных людзей.

З павагай,
**кандыдат філялягічных навук, начальнік управлінення
грамадзка-палітычнай інфармацыі Адміністрацыі
прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь (25.07.1994—
05.01.1995) Аляксандар Фядута**

Буш прычынай высокіх цэнав на нафту?

Гутарка з палітолігам **Дзянісам Мельянцовым** пра сучасную Амэрыку і ўплыў яе замежнай палітыкі на сітуацыю ў Беларусі.

«Наша Ніва»: Пачнём з таго, што выясньім, чым усё ж ёсьць Амэрыка сеняня?

Дзяніс Мельянцоў: Гэта недзе банальная фраза, але ЗША — гэта адзіная звышдзяржава ў сівеце, якая засцялілася пасля распаду Савецкага Саюзу, таму на Амэрыку ўскладаеца шмат адказнасці. Падчас халоднай вайны ЗША адигрываілі ролю своеасаблівага флягмана дэмакратыі, на які арыентаваліся дэмакратычныя альбо тыя, якія хацелі бы стаць дэмакратычнымі, краіны. Пасля падзеньня жалезнае заслоны краіны былога сацлягеру таксама сталі арыентавацца на Амэрыку. Зь іншага боку, сітуацыя, калі Злучаныя Штаты засталіся адзінай звышдзяржавай, цягне за сабой актыўнасць іхнай замежнай

палітыкі, што ставіць адной са сваіх мэтаў перафарматаванье міжнароднай сістэмы, зыходзячы з амэрыканскіх стандарттаў. У сістэме, дзе адсутнічае баланс сілаў, Амэрыка часта дзеяйчычае па-за міжнароднымі рэжымамі і шматбаковымі пракцэдумамі.

Гэткія дзеяньні выклікаюць шмат прэтэнзіяў. Адсюль і такая зяява, як антыамэрыканізм і часткова антыглобалізм, бо глябалізация праходзіць таксама збольшага паводле амэрыканскіх стандарттаў.

Амэрыка карыстаецца несумненным даверам з боку апазыцыі

«НН»: Што ж тады та-
кое ЗША для Беларусі?

ДзМ: Тут залежыць ад таго, што маем наўвеце падтэрмінам Беларусь. Калі мы

гаворым пра афіцыйны Менск, дык ЗША ўяўляюцца як гегемон, які спрабуе падпарадковаць сабе незалежныя і свабодалюбівія дзяржавы. ЗША, такім чынам, становіцца вобразам ворага, які мусіць кансалідацца беларуское грамадзтва. Такі вораг карысны, калі ўладзе трэба на кагось сьпісаць свае аблымкі ва ўнутранай палітыцы, патому чыць абмежаванье праваў і свабодаў і г.д.

Калі мы гаворым пра незалежнае грамадзтва, дык, натуральна, Злучаныя Штаты застаюцца ўзорам пабудовы дэмакратычнай дзяржавы. Такім узорам таксама магла бы выгледаць Эўропа, аднак трэба памятаць, што ЗША, у адрозненіе ад Эўропы, заўжды праводзілі больш жорсткую і пасълядоўную палітыку што да падтрымкі апазыцыі і ніколі не спрабавалі ісці на саступкі беларускім уладам, якія маглі бы нашкодзіць дэмакратычнаму грамадзтву. Таму Амэрыка карыстаецца несумненным даверам з боку апазыцыі.

**Антыамэрыканізм
падаграюць лідэры
традыцыйных
грамадзтваў**

«НН»: Зяява антыамэрыканізму, якая шырыцца ў сівеце, што гэта та-

кое? Чаму нават сярод беларуское дэмакратычнае грамады існуюць пачаткі гэтай зяявы? Ці антыамэрыканізм ахапіў усе пласты беларускага насельніцтва?

ДзМ: Калі ў шырокім кантэксьце браць на разгляд такую зяяву, як антыамэрыканізм, то яна карэніцца ў сучаснай канфігурацыі сістэмы міжнародных дачыненій — адзіная звышдзяржава — і ў выкліках глябалаізацыі. Аднапалярнасць вядзе да пашырэння ўплыvu ЗША на сусветныя працэсы і прысутнасці амэрыканскіх інтэрэсаў паўсюль на плянэце. Натуральна, што гэта выклікае прошідзенне з боку традыцыйных грамадзтваў, лідэры якіх страчаюць сваю ўладу ў новых умовах. А з другога боку — такія дзеяньні не завадальняюць іншыя цэнтры сілы, такія як Кітай ці Эўрапейскі Звяз.

Нягледзячы на тое, што Эўропа і ЗША разьвіваюцца ў межах адной цывілізацыі і падзяляюць адзінага каштоўнасці, у іх зусім розны погляд на сівер і спосабы правядзення замежнай палітыкі. Маєцца на ўвазе супрацьпастаўленыне унія-тэралізму (аднабаковасці) ЗША і мультылітэралізму (шматбаковасці) ЭЗ.

Што датычыць Беларусі, то беларускі антыамэрыканізм складаецца з канфлікту каштоўнасцяў, зайдзрасці і рэліктай сіядомасці часу халоднай вайны. Ён культывуецца як інструмент кансалідацыі грамадзтва ва ўмовах дэкліраванага варожага атакэння.

Што да антыамэрыканізму ў дэмакратычным асяродку, дык ён узынікае, магчыма, дзеля наяўнасці ў розных палітычных суб'ектаў розных арыенціраў.

Дзяніс Мельянцоў

магістар гуманітарных
навук у галіне
міжнародных
стасункаў, аспірант
катэдры міжнародных
адносін БДУ.

КОЛУМНІСТЫ

Буш прычынай высокіх цэнаў на нафту?

Працяг са старонкі 19.

Пэўнныя колы апазыцыі арыентаваныя на Амэрыку, іншыя — на Эўропу, у якой тая ж каштоўнасць, але другія шляхі іх рэалізацыі, таму, напрыклад, сацыяльная палітыка ёўрапейскіх краінаў больш прывабная, скажам, для нашых сацыял-дэмакратоў, чым палітыка адміністрацыі Буша. Але тут мы кажам пра антыамэрыканізм іншага кшталту чым той, які прапагандуе БТ і іншыя дзяржаўныя СМІ.

ЗША ня мае ў Беларусі жыццёвых інтэрэсаў

«НН»: Ці быў у Амэрыкі калі-небудзь рэальны шанец неяк істотна паўплываць на гісторыю Беларусі?

ДзМ: Калі мець на ўвазе наўпроставы ўплыў, дык тут вельмі цяжка аб нечым гаварыць, бо ЗША мае небагаты інструментар уплыву на беларускую палітыку. Калі мы ўвогуле гаворым пра вонкавы ўплыў на Беларусь другой краіны, то тут можна прыгадаць толькі Радзівіл, але таксама з агаворкамі. Гэта другія палове 90-х, і на початку новага стагодзідзя Штаты распачыналі некалькі палітычных дэмаршоў што да Беларусі (прыгадаем хадаў б «Акт аб дэмакратыі ў Беларусі»), але яны не дали плёну. Відаць, гэта праз тое, што ЗША ня мае ў Беларусі жыццёвых важных інтэрэсаў. Калі б яны меліся, дык і палітыка Белага дому адносна Беларусі была б больш мэтанакіраваная і, галоўнае, эфектыўная. Яны не гатовыя пакуль цалкам уцягвацца ў вырашэнне беларускага пытання.

«НН»: Калісці гучалі меркаваныні, што праз амэрыканскія бамбёжкі Югаславіі захлынулася

антылукашэнкаўская кампанія 1999 году...

ДзМ: У 1999 г. напярэдадні косаўскай вайсковай кампаніі беларускія ўлады самі вельмі добра папрацавалі, каб ня даць адбыцца альтэрнатыўным выбарам: былі праведзеныя кадравыя перастаноўкі ва ўрадзе, перарэгістрацыя арганізацыяў і г.д. Косаўская кампанія толькі паспрыяла таму, што ўвага міжнароднай грамадзкасці была адцягнутая ад Беларусі. У гэтых умовах улады здолелі хутка і без залішняга розгаласу расправіцца са сваімі палітычнымі апанэнтамі.

Я ня бачу наўпроставай залежнасці паміж адміністрацыяй Буша і цэнамі на нафту

«НН»: Многія палітолягі лічаць, што завоблачныя цэны на нафту апопнія гады звязаныя з пэрсанай Буша-малодшага, які пібыта адлюстроўвае інтэрэсы нафтавага лобі. На высокіх цэнах на нафту ў многім і трывмаеца беларускі эканамічны цуд.

ДзМ: Я ня бачу наўпроставай залежнасці паміж адміністрацыяй Буша і цэнамі на нафту. Цэны на нафту залежаць у першую чаргу ад палітычнай стабільнасці нафтаносных рэгіёнаў і бесьперыпніх яе паставак. Любыя вайсковыя дзеяніні на Блізкім ці Сярэднім Усходзе аўтаматычна вядуть да ўзрастання цэнаў на энэргенесці.

«НН»: О'кей. Але нехта ж прымаў рашэнне пра пачатак вайны ў Іраку?

ДзМ: Ня варт спрашчаць матывы амэрыканскай адміністрацыі. Мяркую, што высокая цэна нафты захаваеца, пакуль ЗША ня здолеюць канчатковая стабілізація сітуацыю ў Іраку і заўсім самім

бесьперашкодныя пастаўкі нафты.

Беларуская дыяспара ў ЗША традыцыйна падтрымлівае Рэспубліканскую партыю

«НН»: Беларуская дыяспара ў ЗША традыцыйна падтрымлівае Рэспубліканскую партыю на выбарах. Ці адпавядае гэта нацыянальным інтэрэсам Беларусі на сёньняшнім этапе?

ДзМ: Я, па шчырасці, ня веру, што падтрымка ці не-падтрымка дыяспарай рэспубліканскай адміністрацыі нейкім чынам адбіваецца на палітычнай сітуацыі ў Беларусі ці на падтрымцы апазыцыі з боку насельніцтва. Пераважная большасць беларусаў наўпрост ня ведае пра існаваныне згуртаванай беларускай дыяспары і тым больш не цікавіцца ейнымі палітычнымі прыхильнасцямі. Таму ўплыў на грамадzkую думку фактару падтрымкі або непадтрымкі касысці беларускай дыяспарай ня варт перабольшваць.

ЗША застаюцца прыцягальнімі для маладых дэмакратыяў

«НН»: Ці мусіць Беларусь ісьці, як той казаў, «у фарватэры амэрыканскай палітыкі» пасля дэмакратычных пераўтварэнняў у нашай краіне?

ДзМ: Гэта пытаныне арыенціруецца на палітыкаў, якія прыйдуць да ўлады ў Беларусі. Злучаныя Штаты на сёньня застаюцца адзінай супердзяржавай з дэмакратычным ладам кіраванья. Таму яны застаюцца прыцягальнімі для маладых дэмакратыяў, такіх, як дзяржавы Ўсходняй Эўропы. Аднак

актыўная замежная палітыка ЗША, якая імкненца выйсці па-за межы міжнародных рэжымаў і шматбаковых працэдур (ААН, АБСЭ, нават НАТО), выклікае шматлікія пытанні. Да таго ж існуюць іншыя прыклады паспяховага развіцця ў межах дэмакратычных інстытутаў. Я маю на ўвазе Эўропу, якая паступова ператвараецца ў сур'ёзную палітычную сілу. Яна бліжэйшая да нас і геаграфічна, і гістарычна, і культурна. Мабыць, на яе варта арыентавацца.

«НН»: Ці можа бліжэйшым часам нехта перахапіць сусветную гегемонію Штатаў?

ДзМ: У найбліжэйшай перспэктыве (да дзесяцігоддзя) гэта практычна немагчыма. На пяты ЗША наступае Кітай, які мае вялізны патэнцыял, найперш людзкі, які будзе пашырацца. Цяпер Кітай пакуль што ня ставіць перад сабой экспансійных мэтаў, ён будзе нарочтваць свою эканамічную магутнасць. Пасля таго як Кітай зьдзесьніць комплексную мадэрнізацыю, ён пачне актыўна канкураваць са Злучанымі Штатамі ў іншых сферах. У эканамічным пляніе наймагутнейшым канкурэнтам ЗША цяпер ёсьць Эўрапейскі Звяз.

«НН»: Дык а чаму Амэрыка можа страціць гэтае сусветнае лідэрства?

ДзМ: Гэта можа быць сітуацыя, калі Амэрыка загразыне ў вайсковых канфліктах. Яны могуць сур'ёзна падарваць яе моц.

Войны могуць папросту надакучыць амэрыканскаму грамадству, і наступная адміністрацыя будзе вымушана праводзіць палітыку ізоляцыянізму і займацца вырашэннем сваіх уласных проблемаў.

Гутарыў Зыміцер Панкавец

Наам Хомскі: Мусаліні, Сталін, Буш

Кажуць, што тэарызм — зброя слабых, аднак гэта хлусьня. Гэта перадусім зброя моцных. Свой уласны тэарызм Амэрыка называе барацьбой з тэарызмам, — кажа амэрыканскі дысыдэкт нумар 1.

— Вы лічыце Злучаныя Штаты «галоўнай тэарыстычнай дзяржавай». Гэта гучыць досьць недарэчна. Ці не маглі бы Вы пейкім чынам абронтуваваць Вашую думку?

Наам Хомскі: Злучаныя Штаты — адзіная краіна, што адхіляе пастановы Міжнароднага суду ААН. Некалі яны рабілі гэта разам з Энвэрам Ходжам і Муамарам Кадафі, аднак ціпер Альбанія і Лібія ўжо признаюць пастановы суду, а ЗША па-ранейшаму знаходзяцца ў вялікадзяржаўнай ізоляцыі.

ЗША ў 80-х вялікі тэарыстычную вайну супраць Нікарагуа, якую суд асуздзіў. Суд абвінаваціў тады ЗША ў «незаконным ужыванні сілы» — ці акурат у міжнародным тэарызме — і запатрабаваў ад ЗША ўстрыміцца ад злачынстваў і заплаціць вялізарныя рэпарацыі. Рашэнне было падмацаванае дэзвюма рэзалюцыямі Рады Бясъпекі ААН — ЗША на абедзве наклалі вэта.

А вайна ЗША супраць Кубы? Яна пачалася неўзабаве пасля таго, як да ўлады прыйшоў Кастра, у часе кіравання прэзыдэнта Эйзэнгагера, а падчас прэзыдэнцтва Кенэдзі вялася зь яшчэ большай інтэнсіўнасцю. Кенэдзі арганізаваў аперацыю «Мангуста», адзначічна тэарыстычную. Кіраваў гэты аперацыяй брат прэзыдэнта Робэрт, генэральны прокурор ЗША. У рамках «Мангусты» агенты ЦРУ ўзрывалі нафтакімічныя прадпрыемствы, патаплялі рыбацкія судны, падкладалі бомбы ў гатэлі — падчас замахаў загінулі сотні людзей.

Гэтая вайна суправаджалася таксама і

эканамічнай атакай, сплюнаванай такім чынам, каб закраналася насельніцтва, бо гэта ж кубінцы несылі адказнасць за тое, што мелі такі, а ня іншы ўрад. Гэта таксама тэарызм. Гэтая эканамічная вайна доўжыцца да сёняння.

Дарэчы, ЗША, калі карыстатаца выразам зь лексыкону Буша, «даюць прытулак» тэарыстам. Нагадаю, што, паводле гэтай дактрины, дзяржавы, што даюць прытулак тэарыстам, самі тэарыстычныя.

— Якім жа тэарыстам ЗША даюць прытулак?

ХХ: Людзям, якіх ФБР і Дэпартамэнт юстыцыі прызналі «буйнымі міжнароднымі тэарыстамі». Адзін з іх — гэта Арляндзія Буш, якога ФБР абвінавачвала ў трывгці тэарыстычных замахах — таксама і на тэрыторыі ЗША, а Дэпартамэнт юстыцыі называў яго чалавекам, які пагражае бясъпецы ЗША і патрабаваў яго дэпартыцыі. (Буш, між іншым, ажыццяўляў замах на пасажырскі самалёт кубінскіх авіяліній у 1976 г., падчас якога загінулі 73 чалавекі.) Прэзыдэнт Буш-старэйшы дараваў яму, і Буш ціпер шчасліва жыве ў Флорыдзе.

Іншы тэарыст, якога ахоўваюць ЗША, — гэта Люіс Пасада Карылес, кампаньён Буша ў замаху на пасажырскі самалёт. Ён адбываў прысад у Вэнесуэле — гэта над ейнай тэрыторыяй узарвалі кубінскі самалёт, — аднак дзівосным чынам збег з турмы. Знайшоў прытулак у Сальвадоры на вайсковай базе, адкуль разам з палкоўнікам Олівэрам Нортам (постаць нумар 1 у скандале «Іран-Контрас» у 80-х) паставіў

ляў зброю для тэарыстычных апэрацый «контрас» у Нікарагуа.

Возьмем яшчэ адзін выпадак: Гаіці, дзе на пачатку 90-х шалеў тэрор. Галоўным ягоным сейбітам быў Эмануэль Канстан, правадыр ваенізаваных груп, што супрацоўнічалі з ЦРУ. Калі да ўлады зноў вярнуўся Жан-Бэртран Арыстыд (скінуты раней падчас дзяржаўнага перавароту), Канстан збег у ЗША і спакойна жыве ў Кўінз, у Нью-Ёрку. Гаіці неаднаразова прасілі ягонай экстрадыцыі, аднак ЗША прости гінавалі ўсялякія просьбы.

Паводле дактрины Буша, за прытулак тэарыстам ЗША мусіць быць закіданыя бомбамі і на іх мусіць быць учынены напад.

— Але на Кубе і ў Нікарагуа панаў камуністычны рэжым. Шмат хто з тых, хто мае досьвед камунізму, палічыў бы гэта за неабходны мэтад барацьбы зь ім.

ХХ: Але ж ЗША не пачалі барацьбы з Кубай таму, што там была дыктатура! Сёняння нам ужо знаёмая дакументы таго часу, і мы ведаем, што ЗША пачалі барацьбу з прычыны — як гэта акрэслілі адміністрацыі Кенэдзі і Джонсана — «пасыпховага непадпарадкавання» Кастра палітыцы ЗША. Асьцерагаліся — гэта чорным па белым напісаны ў дакументах, — што пасыпховавае развязвіць Кубы магло б мець ушышу на ўесь рэгіён.

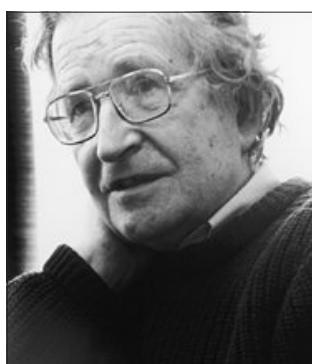
У Нікарагуа не было камунізму, а найбольш важным аспектам атакі ЗША і там, і па ўсёй Цэнтральнай Амэрыцы быў Каталіцкі Касцёл. Справа дайшла да масавых забойстваў, эскадроны смерці, што карысталіся падтрымкай ЗША, застрэлілі, напрыклад, архібіскупа Сан-Сальвадора Оскара Рамэра.

— У Польшчы таксама забілі вядомага ксяндза, які выступаў супраць улады...

ХХ: І ягоных забойцаў тут жа скапілі і пакаралі. А ў Сальвадоры не вялося нават съледзтва! Такое доўжылася цэлае дзесяцігодзьдзе 80-х, што скончылася забойствам шасці сальвадорскіх езуітаў, якое ўчыніў элітарны батальён, абвучаны і ўзброены амэрыканцамі.

— Да 1956 г. падобныя злачынствы з'яздзяйсняліся і ў камуністычных краінах.

ХХ: Безумоўна, час Сталіна быў жа-

Наам Хомскі (Noam Chomsky, Наам Чомскі), нар. у 1928 г., выбітны лінгвіст, бацька якога паходзіць з Украіны, а маці — зь Беларусі. Стваральнік генэратыўнай граматыкі, прафэсар Масачусецкага тэхналагічнага інстытуту на пенсіі. Шмат якія левыя рухі ўважаюць яго за свайго духоўнага настаўніка.

Наам Хомскі: Мусаліні, Сталін, Буш

Працяг са старонкі 21.

хам, аднак давайце пароўнаем Усходнюю Эўропу ў пэрыяд паслья Сталіна і краіны Лацінскай Амэрыкі, што ў той самы час знаходзіліся ў сфёры ўплыву ЗША.

Калі хтосьці пагаджаецца з усеагульнай ідэяй пра правы чалавека, то ўсё, што было зроблены людзямі і грамадзтвам Лацінскай Амэрыкі, мае прынцыповае значэнне для ацэнкі палітыкі ЗША і ўвогуле для этичных стандартоў, якімі мы карыстаємся ў палітыцы. Расейцы таксама мелі свае адгаворкі, казалі, што абараняючы аду амэрыканцаў. Таму калі нейкія палякі апраўдаўваюць злачынствы ЗША тым, што амэрыканцы абараняліся ад расейцаў, дык як бы тым самым кажуць: «Правы чалавека ня маюць для нас ніякага значэння».

— Вашае азначэнне тэрарызму даволі шырокое.

ХХ: У мяне німа ўласнага азначэння тэрарызму, я карыстаюся азначэннем, што афіцыйна прызнаеца ўрадамі ЗША і Вялікай Брытаніі. Згодна з гэтым азначэннем, тэрарызм — гэта «наўмыснае ўжыванье сілы альбо пагроза ўжыванье сілы дзеля дасягнення палітычных, рэлігійных і іншых мэтаў шляхам запалохвання альбо ўціску». У сваю чаргу брытанскі ўрад называе тэрарызмам «дзеяньяне ці пагрозу дзеяньяня, агрэсіўнага і шкоднага, якое мае на мэце аказаныне ўплыву на ўрад, запалохванье грамадзтва, а таксама падтрымку якога-небудзь палітычнага, рэлігійнага і іншых мэтаў». Таму Злучаныя Штаты і Вялікая Брытанія — галоўныя тэрарыстычныя дзяржавы ў сувязі з тых вызначэнняў, што прызнаюцца ўладамі абедзвюх краін. Дактрына Буша, дзе ідзе гаворка пра дзяржавы, што даюць прытулак тэрарыстам, робіць гэтае вызначэнне ўціску больш шырокім.

Кажуць, што тэрарызм — зброя слабых, аднак гэта ідэялігічная хлускія. Гэта перадусім зброя моцных. А свой уласны тэрарызм ЗША называюць барапбай з тэрарызмам.

— Вы называеце тэрарызмам таксама і такія дзеянні, як эканамічныя санкцыі. Думаеце, яны не бываюць правамоцныя? Калі ў 80-я гады Роналд Рэйган абвесьціў санкцыі супраць камуністычнага ўраду ў

Польшчы, дык шмат хто з палякаў падтрымліваў іх, бо спадзяваўся, што гэта паскорыць занядад камунізму.

ХХ: Часам санкцыі могуць адпавядаць крыйтрам тэрарыстычнага дзеяння. Адным з галоўных крыйтрав ёсьць тое, ці насельніцтва краіны, супраць якой абвяшчаюцца санкцыі, пагаджаецца зь імі; калі так — ведаем, што часам насельніцтва адкрыта пра іх просіць — санкцыі яшчэ як правамоцныя. Добрым прыкладам тут будзе ПАР у час апартгайду. Цемнаскуры люд — калі 80 адсоткаў усяго насельніцтва — цярпеў ад санкцыяў, але пра іх прасіў.

— Чаму Вы крыйтковалі санкцыі супраць Іраку ў 90-я гады?

ХХ: Бо гэта было злачынствам. Санкцыі забілі сотні тысячаў людзей і, на мой погляд, зрабілі немагчымым скіданье Садама. Іракцы б яго выгналі дакладна гэтак жа, як былі выгнаныя Сухарта ў Інданезіі, Маркас на Філіпінах і іншыя, паразанальнія зь ім, якіх ЗША падтрымлівалі да канца.

Паўтараю: існуюць правамоцныя і неправамоцныя санкцыі. Найбольш доўга цягнуцца санкцыі супраць Кубы — на суперак волі кубінцаў, не зважаючы на пратэсты міжнародных арганізацый. Галасаваныні ў ААН паказваюць, што пераважная большасць на згодна з гэтымі санкцыямі. Вынік апошняга галасавання колькі месяцаў таму: 178 галасоў супраць, 4 — за. Акрамя ЗША, іх падтрымала Ізраіль, галасаванне якога ў ААН съведчыла пра калінінськія характеристары гэтай дзяржавы, а таксама Гаїці і Палаў.

— Ці сітуацыя з правам на гуманітарную ўзброеную інтэрвенцыю падобная да сітуацыі з эканамічнымі санкцыямі?

ХХ: Ёсьць такое вядомае выказваньне, якое прыпісваеца Гандзі: калі яго спыталі, што ён думае пра заходнюю цывілізацыю, ён адказаў: «Гэта была цудоўная ідэя». Я адкажу гэтак жа: гуманітарная інтэрвенцыя была б цудоўнай ідэяй. Зінем на гісторыю XX ст. Да Другой сусветнай вайны былі трох выпадкі «гуманітарнай інтэрвенцыі»: уварванье Мусаліні ў Этыёпію, перахоп Судэтаў Гітлерам, а таксама напад Японіі на Маньчжурую. Я іранізу — гэта, вядома, не былі гуманітарныя інтэрвенцыі, хаця іх падавалі гэтак. Гітлер абяцаў, што скончыць этнічны канфлікт у Чэхаславакіі, а нябогам-чэхаславакам гарантую доступ да нямецкіх

здабыткаў цывілізацыі. Кожная ваенная інтэрвенцыя падаецца яе аўтарамі як гуманітарная, нават тыя, што зъдзяйсняюцца найгоршымі монстрамі. Найякш было і са злачыннай інтэрвенцыяй ССРУ Вугоршчыне ў 1956 г., якую савецкія юрысты апраўдвалі просьбай вугорскага ўраду і абаронай ад «узброенных бандайд». Гэтак сама было з амэрыканскай інтэрвенцыяй у В'етнаме, якая апраўдвалася «калектыўнай самаабаронай» і «ўнутранай агрэсіяй».

— Хіба ніколі не было інтэрвенцыяў, якія б ратавалі жыццё вялікай колькасці людзей?

ХХ: Паслья Другой сусветнай вайны мне вядомыя толькі два выпадкі такіх інтэрвенцыяў. Першы — гэта напад Індыі на Усходні Пакістан у 1971 г. Падобна да таго, што ён уратаваў мільёны жыццяў. Другім была інтэрвенцыя В'етнаму ў Камбоджу ў 1978 г., якая паклала канец пал-потаўскім забойствам. Гэтыя выпадкі, аднак, не сустрэкаюцца ў дыскусіях пра гуманітарную інтэрвенцыю.

— Чаму?

ХХ: Бо іх зъдзейснілі «ня тыя» людзі, і ЗША заўзята выступілі супраць абедзвюх інтэрвенцыяў.

У 1971 г. Пакістан, які вынішчыў бунтуюнае насельніцтва (сёньняшняя тэрыторыя Бангладэш), быў хайрусынікам ЗША.

У выпадку інтэрвенцыі ў Камбоджу ЗША і Вялікай Брытаніі тут жа пасыяшаліся з падтрымкай Пол Пота, у ААН настойвалі, каб скінутыя ў выніку в'етнамскай інтэрвенцыі «Чырвоныя кхмеры» захавалі сваё прадстаўніцтва ў арганізацыі (бо былі антысавецкія)...

— Ці адпавядала крыйтрам гуманітарнай інтэрвенцыі апрацыя ў Косаве?

ХХ: Да найбольшых злачынстваў у Косаве дайшло ў выніку бамбёжак NATO! Зіянрнече ўвагу, што закіды супраць Мілошавіча спачатку абліччоўваліся злачынствамі ў Косаве, якія адбыліся паслья інтэрвенцыі NATO. Найболей злачынстваў у той час зъдзейсніла партызанская Армія вызваленія Косава, што выклікала помсту сэрбай і злачынствы супраць жыхароў Косава.

Калі ёсьць жаданье зразумець, што думала адміністрацыя Клінтана датычна Косава, варта зазірнуць у кніжку Джона Норыса з прадмовай Стройба Тэлбата, галоўнага дарадцы презыдэнта ў балканскіх спраўах. Дык вось, Норыс

САРГЕЙ ГРЫЦ

піша, што падчас прыняцца раптэньня пра бамбардаваньні Сэрбіі ў 1999 г. гуманітарны бок ня меў нікага значэння. Тэлбат напісаў пра гэта адкрыта: гаворка ішла пра тое, што Сэрбія не праvodзіць належных сацыяльных і палітычных рэформаў. Хтосьці, хто дапускае «паспяховая непадпарадкованьне», мусіць быць пакараны. Абарона жыхароў Косава была надуманай прычынай. Гэта цынізм.

— Таму Вы лічыце, што амэрыканскія правадыры, якія спасылаюцца на гуманітарную інтэрвенцыю, — гэта проста цынікі і крывадушнікі, а ідэалістычная рыторыка, «місіянэрства» Амэрыкі — маскіроўка для эканамічных інтэрэсаў? Можа, аднак, некаторымі кіруе ідэалізм, сапраўдная вера ў распаўсяю дэмакраты?

HX: Калі мы хочам паводзіць сябе як свабодныя людзі, дык да заяваў права-дыроў трэба ставіцца крэтычна.

Усе вялікія правадыры ў гісторыі абвяшчалі місіянэрскія мэты. Мусаліні казаў, што ён мае за мэту далучэнне барбарскіх этыёпаў да цывілізацыі; ён жадаў далучыць іх да заходніх цывілізацый. Сталін таксама казаў, што абаране нацыянальнія меншасці і змагаецца з фашызмам. У французаў была «цывілізацыйная місія» ў Альжыры...

У Амэрыцы ўсё тое самае, забудзіце-ся на амэрыканскую выключнасць. Кожная моцная дзяржава заўжды была «выключнай» адным і тым жа чынам. Ніводзін чалавек, калі ён пры сваім розуме, не ўспрымае сур'ёзна заяваў палітычных кіраўнікоў. Можа быць, Гітлер верыў, што нясе Чэхаславаччыне мір.

Але якое значэнне мае тое, у што ён верыў?

— Вы нараўноўваеце Буша з Гітлерам і Сталіным?

HX: Не, я толькі съядома называю іх прозывішчы, бо гэта найвялікшыя пачвары ў гісторыі, і я хачу паказаць, што абвяшчэнні намераў гэтак жа ня маюць значэння ў выпадку Гітлера, Сталіна, як і ў выпадку кожнага кіраўніка дзяржавы. Трэба ўбачыць, што ідзе за заявамі. Нядайна выйшла кнішка гісторыка Томаса Карозэрза. Карозэрз піша пра шчырую адданасць Амэрыкі справе распаўсяюджваньня дэмакраты і разам з тым звязрае ўвагу на тое, што кожны ўрад ЗША знаходзіцца ў шызафранічнай ситуацыі: Амэрыка падтрымлівае дэмакратыю тады і толькі тады, калі гэта спрыяе яе стратэгічным і эканамічным інтэрэсам.

Маўчаныне каройцаў з Поўначы можна апраўдаць, бо іны жывуць пры дыктатуры. Аднак калі заходнія інтелектуалы паводзяць сябе як паўночныя карэйцы — апраўданыя ю німа. Гэта добраахвотнае падпарадкованьне ўладзе.

Калі нехта кажа пра дэмакратычную місію Амэрыкі, німа нічога прасыцей-шага, як паехаць у краіны-пратэжэ: Калюмбію, Сальвадор, Гватэмалу. У Калюмбіі забіваюць больш прафасуозных дзеячаў, чым ва ўсіх іншых краінах съвету, разам з узятых, і гэтая краіна сёньня — асноўны адрасат ваеннай дапамогі ЗША.

— Я б хацеў яшчэ запытацца пра спадчыну замахаў 11 верасення, асабліва пра страх. У якой ступені ён вызначае цяперашнія становішча амэрыканцаў і палітыку ЗША?

HX: Але 11 верасення было чымсьці рэальным. Гэта, відаць, быў найболыш бязылітасны тэрыстычны замах у гісторыі. Тэрыторыя ЗША была атакаваная ўпершыню пасля 1814 г. Таму ў нас ёсьць усе падставы, каб баяцца. Пасля 11 верасення я думаў, што надыдзе сэрыя атак. Амэрыка атакавала іншыя краіны, тэрытарызавала іхнае насельніцтва, а тут раптам кола гісторыі павярнулася проці нас. Гэта выклікала шок і жах. Амэрыканская выведка прыйшла да высновы, што атака атамнай «бруднай бомбай», хутчэй за ўсё, непазыбежная ў бліжэйшую дэгаду. Я падзяляю гэтыя страхі.

На жаль, адміністрацыя Буша дзейнічае такім чынам, што робіць гэту пагрозу яшчэ больш рэальнай. Ці сапраўды іны не разумелі таго, што, нападаючы на Ірак, павялічваюць пагрозу?

Аднак ёсьць яшчэ адзін вынік замахаў 11 верасення: адкрыцьцё чалавечых розумаў, што робіць больш адкрытым грамадзтва. Раней большасць амэрыканцаў ня мела нікага ўяўлення пра вонкавы съвет. Пасля 11 верасення шмат каго начало цікавіць, што адбываецца ў съвеце. Выдаўцы масава началі перавыдаваць малатыражныя крэтычныя кніжкі з пачатку 80-х, і іны цяпер выдатна прадаюцца. Ніколі не было гэтулькі запрашэнняў, канферэнцыяў, лекцій, тысячаў людзей, што прыходзяць на сустэрэны па ўсёй Амэрыцы... Гэта напаўніе аптымізмам і выклікае надзеі на аднаўленчы дэмакраты.

Пераклада Вольга Данішэвіч паводле gazeta.pl, скарочана. Поўны варыянт можна прачытаць на сایце nn.by/

Ці ёсьць альтэрнатыва

Так, гэта хаос, — мяркуе амэрыканскі палітоляг **Ўолтэр Расэл Мід**.

Хто сказаў, што Амэрыкі ня любяць

— Чаму ЗША нагэтулькі непапулярны ў съвеце?

— Чаму непапулярны? Гэтак думаюць ўсходзячы. Між тым на съвеце ёсьць месцы, дзе ЗША нашмат больш папулярны, чым пяць альбо дзесяць гадоў таму. Нават у Кітаі вобраз Амэрыкі палепшаў. Дзесяць год таму шмат хто з кітайскай эліты баяўся, што Амэрыка хоча застопарыць разьвіцьцё Кітаю. Цяпер ужо няшмат хто так лічыць. У Японіі наш вобраз там палепшаў таксама. У ХХІ ст. цэнтар съвету перасунецца ў кірунку Азіі. А там, прынамсі ў найважнейшых краінах, стаўленыне да ЗША лепшае.

Безумоўна, ёсьць рэгіёны, дзе сымпатыя да ЗША меншыя. Гэта Эўропа, арабскі съвет, Лацінская Амэрыка. Прычыны гэтага розныя.

— Бадай, галоўнае — гэта вайна ў Іраку.

— Большасць арабаў, сунітаў, адпавядай Ірак Садама, бо ён быў суніцкі. Сёння яны перакананыя: дзеяніні ў Іраку — спроба ЗША падзяліць арабскі съвет. Яны не ўспрымаюць візіі ЗША, што іракцы могуць самі сабой кіраваць і будаваць дэмакратыю.

— Ці можа Амэрыка штосьці зрабіць, каб выпа- рвіць фатальны імідж?

— Гла-першае, стабілізація Ірака. Калі гэтаму дамо рады, мусім падтрымаць праект «Арабія!» Толькі зьменені. Падтрымаць тыя сілы,

якія мяркуюць, што прататыпам Арабіі мае быць не нацыяналістычная Нямеччына, але Эўропа. Арабам неабходная не цэнтралізаваная дзяржава, якой кіруе нейкі Бісмарк, але аб'яднаныне на прынцыпах, падобных да Эўразіязу.

Стабілізацыя Іраку, дзе існуе некаторая згода курдаў, шытаў і сунітаў, яшчэ мажлівая. Але яна дакладна парушыцца, калі мы сёньня адступім.

Я ня веру, што ўдасца зъяго стварыць арабскую Швайцарыю. І пісаў, што мы павінны дзякаваць Богу, калі зъяго выйдзе малодшая, брыдчайшая сястра Туреччыны.

— Вайна ў Іраку — не адзінай прычына зыніжэн- ня папулярызасці ЗША.

— Для лацінаамэрыканцаў галоўную ролю іграе крах іх надзеяў 90-х, надзеяў, што яны хутка дагоняць разыўты съвет. У гэтым расчараўаныні яны абвінавачаюць ЗША.

Съвет перажывае фунда-

ментальныя сацыяльныя і

еканамічныя зымены. Мы ад-

ыходзім ад традыцыйнага ка-

піталізму ХХ ст. у фордаўскім

стылі: калі ты атрымаў працу

на заводзе Форда, дык меў яе

ўсё жыцьцё, твае дзеяці хадзілі

у нядрэнныя садкі і школы,

лепшала ахова здароўя. Усім

гэтым апекавалася дзяржава,

ахоўваючы ўласны рынак ад

канкурэнцы замежных тава-

раў і таннешай працоўнай

сілы. Такі капіталізм даміна-

ваў у Заходній Эўропе дзеся-

цігодзьдзі. Цяпер перад Эўра-

пейцамі адкрываецца — на іх думку небясьпечная — канкуренцыя. Шмат хто мяркуе, што новую, больш драпежную форму капіталізму прыносіць з сабой Амэрыка.

— Выходзіць, рэгіёны
съвету, якім выгадная гля-
балізацыя, любяць ЗША, а
тыя, што ў глябалізацыі не
знаходзяць сябе, Амэрыку
ненавідзяць?

— Выходзіць таксама, што, калі людзям нешта ў съвеце не падабаецца, яны лічаць, што за гэта адказнасць насысе галоўная дзяржава, ЗША. Гэта мне нагадвае змоўніцкія тэорыі пра габрэяў. Mae су-
размоўцы ў розных частках съвету лічаць, што габрэйская лобі кіруе палітыкай ЗША... Тады я пытаюся: «Вы маеце на ўзвaze Джорджа Сораса?» «Так, так!» — «І Пала Вулфравіца?» — «Так, так!» Суразмоўцаў не цікавіць, што гэтыя ўплывовыя людзі маюць адваротныя погляды.

— Але ж Штаты і сапра-
ды маюць сёньня найболь-
шы ўплыў на лёссы съвету.

— Безумоўна. Але гэта не азначае, што зъбираецца ўрад ЗША і вырашае: замест фордаўскага капіталізму трэба ўвесці міленіюмны. Проста амэрыканская эканоміка зымяніяецца, а за гэтым зыменамі съпяшаюцца іншыя. Калі вялікая фірма з ЗША прыходзіць да высновы, што зыменшыць выдаткі, калі пе-
ранясе частку вытворчасці ў Кітай, фірмы зь Нямеччыны

мусіць зрабіць тое самае.

Трымацца правілаў, а не правакаваць

— З аднаго боку, Вы ка-
жаце, што съвет не зъмяні-
юць рагшэнны ўрад ЗША,
але зь іншага — прапану-
це, каб Амэрыка ўплывала
на кітліт новага съвету,
кітліт міленіюмнага капі-
талізму.

— Мы ня можам кантроли-
ваць уесь съвет, але можам
старацца зрабіць нешта, каб ён быў лепшы. Калі мы зірнём на гісторыю краінаў, якія зъястачы ўзыняліся да дабрабыту, мы заўважым, што галоўным у іх пераменах быў доступ звычайніх люд-
зей да грошай, што зъмянілі іх жыцьцё. Гаворка ідзе пра разыўццё спажывецкага крэ-
дыту і інстытуту іпатэкі. Гэта здарылася ў ЗША на зломе XIX і XX ст. Просты прын-
цып, што кошт 30-гадовага іпатэчнага крэдыту на будаў-
ніцтва дому роўны кошту арэнды дому, а значыць вы-
гадней будаваць уласны, чым
брэць у арэнду, зъмяніў Амэ-
рыку.

— Даўк што ж пайшло на
так?

— Калі парадайноўваць
фінансавую сістэму з сыстэ-
май водаправоду, можна ска-
заць, што ў той час паклалі
толькі самыя буйныя руры.
Але чалавек, які хоча засно-
ваць фірму ці збудаваць дом,
не падскочыць кран да трубы
дымаметрам у адзін мэтар. За-
быліся стварыць структуры,
што б дзялілі велізарныя
сумы на невялікія крэдыты
для маленкіх людзей. Наўна
думалі, што ўлады асобых
краін зробяць гэта самі. А
ўлады тым часам раскрадалі
крэдыты.

— Але ў многіх краінах,
напрыклад, арабскіх, ЗША
падтрымліваюць карумпа-
ваныя эліты!

— Амэрыка павінна нада-

Ўолтэр Расэл Мід — экспер特 Рады міжнародных дачыненій у Нью-Ёрку, адзін з самых выбітных аналітыкаў замежнай палітыкі ЗША, друкуеца ва ўсіх найбуйнейшых амэрыканскіх газетах, а таксама штотыжнічніку *Foreign Affairs*. Найбольш вядомая яго книга — *Special Providence: American Foreign Policy and How it Changed the World* («Спэцыяльнае прызначэнне: амэрыканская замежная палітыка, і як яна зъмяніла съвету»). Неўзабаве мае выдаць кніжку *God on Our Side?* («Ці Бог на нашым баку?»).

дамінацыі ЗША?

ваць значэньне таму, як розагаваць на рэвалюцыйны рух ў бедных краінах, якім кіруюць зладзейскія, хачі часам прыязныя нам эліты. Ці падтрымліваць такія рухі? А што, калі яны скончанца рэжымамі, як Кастра на Кубе ці Чавеса ў Вэнесуэле? Як рэагаваць, калі на зымену старым, бяздарным элітам прыходзяць новыя, та-кія ж благія і карумпаваныя, толькі больш бязылітасныя?

Так ці інакші, памылкі ЗША дзесяцігадовай даўніны трэба выправіць: пабудаваць тонкія трубачкі крэдытаў, даступных для звычайных людзей.

Альтэрнатыва ЗША – хаос

— У Штатах чуваць та-кія галасы: калі вы нас так ня любіце, то добра, мы ня будзем больш займацца замежкам. Тады вы ўбачыце, што съвет без ЗША нашмат горшы.

Вяртаныне да ізоляцыянізму 30-х гадоў у ЗША немагчымае. Не забывайтесь, калі ласка, што нашая замежная палітыка мае свае грамадзкія вытокі. Калі Кітай пачне мацней рэпрэсаваць апазыцыю, адгукніцца шматлікія моцныя групы і з левага, і з правага лягеру, маўляў, трэба не-шта з гэтым зрабіць. А калі Індый зробіць больш жорсткім закон супраць на-вяртаныня індусаў, то нашыя баптысты з Поўдня запатра-буць ад ураду ў Вашынгто-не жорсткай рэакцыі. Ці спы-ніць IBM, US Steel альбо Google свае інвестыцыі ці гандаль за мяжой? А гэта ж таксама ўплывае на замежную палітыку.

Ці існуе ў XXI ст. ней-кай альтэрнатыва кіраўні-цтву ЗША ў съвеце?

— Можна сабе ўявіць трох кандыдатаў: Эўразияз, Кітай і Індый. Аднак Эўропу пад-водзяць дэмографічныя прычины. У сваю чаргу, Кітай і

Үолтэр Расэл Мід: альтэрнатывай дамінаваньня ЗША можа быць толькі хаос.

Індый будуць хутчэй ажыць-цяўляць узаемны кантроль у Азіі, чым шукаць глябальных амбіцыяў.

Так што рэальнай альтэрна-тывай для кіраўніцтва ЗША ў съвеце ёсьць толькі хаос. Тыя, каго сёньня палохае неабме-жаваная моц Амэрыкі, павін-ны зразумець, што хаос съвету большы за моц Амэрыкі. ЗША могуць спрабаваць кан-траляваць яго толькі да пэў-най ступені. Ўулфавіц ці Рам-сфэлд ніколі ня стануть дык-татарамі плянэты.

І ніколі ня станеца так, што пры даміноўнай пазыцыі Амэрыкі іншыя краіны ня змогуць прасоўваць сваіх інтарэсаў. Францыя на праця-гу апошніх сотні год здольная была выкарыстоўваць Амэ-рыку тады, калі ёй гэта пат-рэбна, і сварыца зь ёй, калі гэта нічым не пагражала. Амэрыканская гегемонія пак-ідае іншым шырокі выбор: частковай канкурэнцыі з ЗША альбо частковага супра-цоўніцтва.

— А можа, ЗША і ўвес-

Захад павінны адмовіцца ад памкненіяў зъмяніць съвет? Можа, маюць ра-цыю гэтак званыя рэалі-сты? Тыя, хто кажа, што калі нейкай краіне не пасъ-пявае за сучаснасцю, калі ў ёй пануе бясспраўе і дыкта-тура, дык звонку няшмат можна зрабіць? Толькі ча-каць, па��уль гэтае грамадз-ства «пасталое»?

— Гэтак можна было ка-заць у 40-я, калі сучасны съвет ахопліваў, галоўным чынам, ЗША і Эўропу, і то ня ўсю, бо былі такія, хто пытается: «Чаму каталіцкая Эўропа ня можа мадэрнізавацца?»

Сёньня ў нас ёсьць ня толькі прыклады пасыпахова-га эканамічнага росту і ўста-ляваныня домакратыі ў Паўд-нілавіці Цэнтральнай Эўропе, але таксама і ў шмат якіх краі-нах Азіі. Так што пасыпаховая трансфармацыя да сучас-насці магчымая. Ці будзе яна ўсеагульная? Гэтага я ня ве-даю.

Безумоўна, на зямлі ёсьць месцы, дзе на гэта трэба дзя-

сяткі, а то і сотні гадоў. Эгі-пет спрабаваў мадэрнізавацца з часу Напалеона. Чарго-вія валадары распачыналі разнастайныя праекты, буда-валі Суэцкі канал, зъмянілі школы, зъмянілі законы, рабілі ўсё, каб пасыпець за Захадам, але разрыў між Эгіптом і Францыяй сёньня большы, чым у напалеонаўс-кія часы.

Ці гэта азначае, што нельга было прымяняць у Эгіпце іншыя рэцэпты? Можа, і так. Што павінен Эгіпет спрабаваць цяпер? Мы ня ведаем. Гэта рэчаіснасць гісторыі чалавечтва: мы ня ведаем ад-казаў на ўсё пытаныні. Тыя, хто спрабуюць знайсці дог-мы, што ўсё растлумачаць, ці гэта нэакансэрватары, ці нэа-рэалісты, можа, і паляпша-юць сабе настрой, але разум-нейшымі ад гэтага не стано-вяцца.

Пераклада Вольга Дані-шэвіч паводле gazeta.pl, ска-рочана. Поўны варыянт мож-на прачытаць на сайце nn.by.

Амэрыка, Амэрыка...

ЗША яшчэ доўга будуць дамінаваць у съвеце. Піша Віталь Тарас.

Подумаешь — ну, президент, ну, соединенных штатов. А все-таки — ведь Президент Соединенных Штатов!
Дзьмітры Прыгай

Ня колай адзінай

У найноўшай гісторыі ніямала перакрыжаваныя, хоць часам і невідавочных, між Беларусій і ЗША. Два амэрыканскія презыдэнты — Рычард Ніксон на пачатку 1970-х (на шляху з Масквы ён наведаў Менск, а таксама Хатынь) і Біл Клінтан пры канцы 1990-х былі ў Беларусі. Пра візит Клінтана нагадвае памятная лаўка ў Курапатах.

Зъ Беларусій звязана імя яшчэ аднаго презыдэнта — Джона Кенэдзі. У Менску доўгі час жыў будучы забойца презыдэнта Лі Гарві Освальд, які ажаніўся быў на беларусы. Ніямала менчукоў любіць успамінаць, як пры канцы 1950-х пілі з Освальдам гарэлку. З кожным годам «субутэльнікаў» robіцца больш — паводле тае самае заканамернасці, аналягічна зь якой у Менску павялічваецца колькасць вэтэранаў Другой сусветнай вайны.

Былі й культурніцкія падзеі, што пакінулі сълед у жыцці менчукоў. Згадаю канцэрт аркестра Д'юка Элінгтана ў менскім Палацы спорту, выставу архітэктуры ЗША, на якую выстройваліся кілемэтровыя чэргі і пасыля якой галоўным клопатам менскіх настаўнікаў і выкладчыкаў зрабілася адбіраць у юнакоў значкі з выявай амэрыканскага сцягя — іх дарылі ўсім наведнікам. Нельга не згадаць і выставы «Мастацтва ЗША XX ст.» і «Амэрыканскі жывапіс XVIII—XIX ст.». На першай шмат людзей упершыню ў жыцці ўбачылі сапраўдныя поп-арт, культивавыя работы Эндзі Ўоргала, сярод якіх — знакаміты «размножаны» партрэт Мэрлін Манро. Ну а развагі пра ўплыў блузу ў рок-н-ролу на некалькі пакаленінняў беларускай інтэлігенцыі можна ўвогуле апусціць.

Тым ня менш, дазволю сабе съцвярджаць, што ў съядомасыці мільёнаў беларусаў ЗША асацыююцца

найперш з каўбоем Мальбарам, кока-колай і страўнямі «Макдоналдс» (карпацыі, якая насамрэч мае штаб-кватэр у Канадзе), чым з Джымі Хэндрыксам, Джэніс Джошпін і Джымам Морысанам.

БТ, якое штодня прысьвячае найбольшую колькасць замежных сюжэтаў менавіта ЗША — прычым выразна інгатыўных і адначасова прымітывных, — рэгулярна дэмантруе амэрыканскія фільмы.

Канешне, фармаваць меркаваныне аб жыцці ў ЗША на падставе галівудзкіх фільмаў настолькі ж плённы занятак, як спрабаваць атрымаць звесткі аб рэаліях савецкага жыцця зь фільму «Светлы шлях».

Пальму першынства ў фармаваныні «глініавага» іміджу Амэрыкі сълед аддаць самім амэрыканцам, то бок амэрыканскай рэкламе.

Так званыя сымбалі амэрыканскага ладу жыцця кшталту гамбургерай і колы выкарыстоўваюцца аントамэрыканістамі рознага кшталту — ад дэпутата Касцянія да беларускіх анархістаў — у якасці доказаў бездухойнасці Захаду і праяваў

імпэрыялізму й глябалізму. А звычайнія беларускія грамадзяні, выхаваныя на пітампах антамэрыканскай прарапаганды, спакойна спажываюць кока-колу й хот-догі, носяць джынсы, ездзяць на «фордах», глядзяць галівудзкія фільмы.

ЗША? Дзе гэта?

Адзін хлапчук у электронным лістуванні са сваім новым знаёмцам у Сеціве — амэрыканцам — жартам запытаўся: «Ты жывеш у ЗША? А дзе гэта?» (Перад тым амэрыканскі юнак пацікаўся, дзе знаходзіцца Беларусь.) Амэрыканец быў шакаваны. Ён ня ведаў, як адказаць.

Ня толькі абсолютная большасць амэрыканцаў ня ведае, дзе Беларусь, але й пераважная большасць беларусаў цымяна ўяўляюць, што такое Злучаныя Штаты Амэрыкі, колькі там штатаў і хто быў презыдэнтам да Буша-малодшага. Усеагульная неадукаванасць, нягледзячы на існаваныне інтэрнэт-энцыклапедый, пашыраная ва ўсім съвеце, і яе трэба прызнаць натуральнай.

Толькі невялікая колькасць інтэлектуалаў у Беларусі чыталі Фолкнэра, Гэмінгвэя, Гінзберга. Яшчэ менш людзей чыталі іх у арыгінале. Яшчэ менш амэрыканцаў чыталі ці хапі б чулі пра Быкава, Барадулина, Разанава.

Ёсць і выняткі. Былы пасол Джордж Крол стаў, бадай, першым

PHOTO BY MEDIANET

амэрыканскім дыпляматам, які ня толькі на словах палюбіў Беларусь і беларускую мову, але і пачаў ёю карыстацца.

У ЗША, дзякуючы некалькім хвалям эміграцыі ў XIX—XX ст., апынулася шмат нашых суайчыннікаў. Але малая частка эмігрантаў імкнулася захаваць памяць пра беларускія карані.

Знакаміты кампазытар Ісая Бэрлін, аўтар нефармальнага амэрыканскага гімну «Божа, блаеславі Амэрыку», нарадзіўся пад Менскам. Ні для яго самога, ні для мільёнаў амэрыканцаў гэты факт ня меў і ня мае значэння.

Толькі адна хвала эміграцыі — Другой сусветнай вайны — прывяла да зьяўлення ў ЗША дыяспары. Даволі малалікай і разъяднанай у параўнанні зь іншымі, але дыяспары, у якой захоўваючца мова і вернасць беларускім традыцыям. Усе, хто прыяжджаў у Штаты да таго ці пазней рана ці позна інтэграваліся ў амэрыканскія грамадзства, перастаючы адчуваць сваю прыналежнасць да сваёй нацыі. Што й ня дзві, улічваючы нізкі ўзорэньня нацыянальнай самасвядомасці на радзіме.

Выключэннем стаў Зянон Пазняк, які ня змог ці не схацеў упісацца ў амэрыканскую дыяспару або заняць ў ЗША адмысловую пішу, накітлал той, якую здолеў заняць «вэрмонцкі пустэльнік» Салжаніцын.

Праўда, апошнім часам, з разъвіцьцём Інгэрнэту, сітуацыя перайначваецца, нямала беларускіх студэнтаў, якія навучаюцца ў ЗША (і маюць намер там застацца), удзельнічаюць у беларускіх форумах, цікавяцца палітычным і культурным жыццём Беларусі, ствараюць беларускамоўныя сайты.

Але гэта сітуацыя кардынальна не зьмяніяе.

Як ігнараваць Гольфстрим

Беларускае грамадзтва мала ведае аб заходнім у цэлым і грамадзтве ЗША ў прыватнасці. БТ паказвае Буша, вайну ў Іраку, тэракты ў Аўганістане, гвалт у амэрыканскіх школах, пікеты ля Белага дома...

Дый кадры разгону мітынгаў, зьбівання мірных грамадзянаў на вуліцах, твар А.Лукашэнкі, якія нярэдка паказваюць CNN ці іншыя інфармацыйныя каналы на Захадзе, яшчэ не даюць, мякка кажучы, поўнага зьяўлення пра Беларусь.

І калі б Беларусь зусім зынкляла з

АНДРЭЙ ПЯКЕВІЧ

экранаў, як гэта ні сумна, мала хто ў ЗША заўважыў бы зынкненне. Уявіць сабе, што з экранаў беларускіх, расейскіх ці якіх заўгодна тэлеканалаў зынклі паведамленыні аб ЗША, немагчыма. Гэта тое самае, што ігнараваць існаванне надвор’я. Можна не задумвацца кожны дзень пра Атлянтычны акіян. Але ж немагчыма ня ўлічваць існаванне Гольфстрому, які нясе цыклёны ў Беларусь. Гэтаксама Беларусь ня можа ігнараваць палітыкі і ўшыву ЗША ў сівеце.

Між тым, складваеца ўражанье, што менавіта гэтым бесперспектыўным заняткам цігам апошніх дзесяці гадоў займаецца кіраўніцтва Беларусі. Калі няма як заявяваць прыязнасці Белага дому, калі ЗША займаюць найбольш цвёрдую і пасыядоўную пазыцыю з усіх заходніх краінай у дачыненні да дэмакраты і правоў чалавека ў Беларусі — значыць, трэба давесыці, што беларускаму кіраўніцтву не патрэбныя мірлобныя ці хоць бы нармальныя партнэрскія дачыненні з Амэрыкай. Што можна стварыць нейкі мітычны шматплалярны съвет, наладзіць узаеміны з краінамі трэцяга сусвету — з ПАР, ці Вэнесуэлай, з Расеяй, Кітаем асобнымі краінамі Захаду нават, але толькі не з ЗША. Але не засталося ніводнай краіны, якую б ізаляцыяністскую пазыцыю яна ні зімала, якой не давялося б рана ці позна вызначацца ў стаўленні да Амэрыкі. І не таму, што ЗША навязваюць свой шлях разъвіцця

астатнім. Проста Злучаныя Штаты застаюцца і ў пэрспэктыве яшчэ доўга будуть заставацца найбольш магутнай, даміноўнай дзяржавай у сівеце — і ў эканамічным, і ў ваенна-стратэгічным, і, самае галоўнае, у інтэлектуальным сэнсе. То, што восемдзесят, а то і больш адсоткаў нобэлеўскіх прэмій у науцы штогод дастаюцца грамадзяням ЗША — усяго толькі канстатация гэтага факту.

Аднак гэта не азначае, што й беларускія палітыкі мусіць абмежавацца канстатацийай статус-кво. На жаль, узаеміны паміж Вашынгтонам і Менскам нагадваюць вуліцу з аднабаковым рухам. І каб жа гэта тычыла толькі афіцыйных дачыненненяў. Урад ЗША, Кангрэс прымаюць дакументы і заявы ў падтрымку дэмакраты і дэмакратычных партыяў, іх лідэраў, у абарону палітвэлы. А што ў адказ? Справа на ў тым, што апазыцыйныя палітыкі абавязаныя падтрымліваць палітыку Вашынгтону ва ўсіх пытаннях. Ніхто ад іх гэтага й не чакае. Але й звычайна ўхвалы заявяў дзяржадпу замала. Ясная стратэгія, бачаныя рэальных палітычных пэрспэктываў на будучыню, аналізу сітуацыі ўнутры краіны даўно чакаюць ад апазыціі. І ня толькі прыхільная да яе частка электарату, але й дэмакратычныя ўрады Захаду. Найперш, урад ЗША, які, адрозна ад шмат якіх іншых урадаў, ужо не аднойчы засвячаны сваю неабыякавасцю да лёсу Беларусі.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

- 27 (пт) — «Чычыкаў».
 28 (сб) — «Таполевая завея».
 29 (ндз) — «Дріўная місіс Свіджа».
 30 (пн) — «Сымон-музыка».
 1 (ср) — «Чорная панна Нясьвіжух».
 2 (чц), 3 (пт) — «Ідылія».
 4 (сб) — «Вечар».
 5 (ндз) — «Паўлінка».
Ранішняя спектаклі
 29 (ндз) — «Афрыка».
Малая сцэна
 28 (сб) — «Дзікае паляванье караля Стаха».
 4 (сб) — «Муж для паэтэсы».

Тэатар юнага гледача

- 27 (пт) — «А зоры тут ціхія».
 28 (сб) — «Залатое сэрцайка».
 2 (чц), 3 (пт) — «Журавіныя пёры».
 3 (пт) — «Маленькія трагедыі».
 4 (сб) — «Сястра мая Русалачка».
 5 (ндз) — «Папялушка».
 5 (ндз) — «Апошняя дуэль».

Тэатар лялек

- 27 (пт), 28 (сб) — «Кот у ботах».
 29 (ндз) — «Прыгоды алавянага жаўнерыка, пастушкі і каміна».

Субота, 28 кастрычніка

«Лад», 09.20

«Каралеўства крывых люстэркаў».

Расея (СССР), 1963, рэж. Аляксандар Роў.

Казка паводле кнігі Віталія Губара.

Дзяўчынка Вольга трапляе ў Ка-ралеўства Крывых Люстэркаў, дзе разам са сваім адбіткам Яло выра-тувае хлопчыка Гурда й робіць рэвалюцыю...

Выдатная казка зь яскравымі касцюмамі й дасцільнай ігрой.

Ролі выконваюць: Вольга і Тана Юкіны, Лідзія Вярцінская, Георгі Міляр, Аляксандар Хвыля.

«Лад», 19.00

«Тыгр і сънег».

Італія, 2005, рэж. Рабэрта Бэніны.

Трагікамэдыя.

Паэт Аціла сустракае сваю музы Віторью, якую ён раней бачыў толькі ў снах. Але жанчына трапляе ў іраці палон. Недаржа-паэт ру-шыць на вызваленне, ня ведаючы ані слова па-арабску.

Сумная антывайсковая трагіка-мэдыя ад італьянскага коміка.

31 кастрычніка ў ДК МТЗ (станцыя мэтро «Трактарны завод») мае адбыцца фэст

«Halloween»

з удзелам гуртоў: Imprudence, Prophetic Dream, Nasoferus, Volk, Medea, Partyzone. Пачатак а 18:30.

Кошт квіткоў ад 8 000 да 12 000.

Той, хто набудзе квіток за 12 000, атрымае ў падарунак кампакт-дышк!

Продаж квіткоў — пераход на Я. Коласа.

ВЫСТАВЫ

Тэхна-Арт. Новыя грани

У мастацкай галерэі «Ўніверситет культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) да 12 лістапада працуе выставка «Тэхна-арт. Новыя грани». У адной выставачнай паверхні паказаныя творы, створаныя з выкарыстаннем кампютарнай графікі, лічбавага фота, фотамантажу, 3-D анимациі, фота-арт-фільмы, арт-аб'екты.

Тыдзень італьянскай мовы ў сувеце

31 да 10 лістапада ў Доме дружбы (бул. Захарава, 28) адбудзеца выставка дызайнера-мадэлера Кена Скота ў рамках VI Тыдня італьянскай мовы ў сувеце.

КАНЦЭРТ

Хіп-хоп вакацыі

3 лістапада а 18-й у клубе «Акварыюм» (бул. Кульман, 14) пройдзе першы фэст беларускамоўнай РЭП і хіп-хоп культуры. Квіткі: 8–10 тыс. Першыя 100 чалавек, хто набудзе квіткі паліярэдне, атрымаюць падарунак кампакт-дышк!!! Даведкі праз т.: 649–08–88 і 775–36–08.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

БТ, 19.10

«Няўлоўны».

Францыя, 2005, рэж. Жэрому Сталь.

Крымінальная мэлядрама.

Франсуа закаханы ў К'яру. Але дзяўчына выкарыстоўвае яго, каб выдаваць за свайго зынілага мужа, якога шукае мафія і паліцыя. Нягледзячы на падман, Франсуа гато-вы аддаць усё, абы толькі дакра-нуцца да К'яры.

Ролі выконваюць: Сафі Марсо, Айвал Аталь, Даніэль Альбрыйскі.

«Лад», 21.25

«Сыціплая прывабнасць буржуазіі».

Францыя, 1972, рэж. Люіс Бунюэль.

Сюрэралістычная драма.

Добрарыстайная буржуазная кампанія сабралася паабедаць... Але не выпадае: то хаўтуры, то кашмары, то тэарарысты...

Гэта трэба глядзець! Фарсавая заблытанасць сноў, зьдзеклівая геніяльнасць Бунюэля і чыстае кіно ў сюрэралістычных шатах.

СТВ, 00.15

«Сарабанда».

Швэція—Нямеччына—

Данія, 2003, рэж. Інгмар Бэрґман.

Псыхалягічная драма.

Былыя муж і жонка ізноў суст-ракаюцца, але ў сям'і насыпвае новы канфлікт...

Геніяльны рэжысэр Інгмар Бэр-гман не патрабуе, каб яго прэзэнта-валі.

Нядзеля, 29 кастрычніка

СТВ, 20.45

«Удалечыні ад раю».

ЗША—Францыя, 2002, рэж. Тод Хэйнз.

Мэлядрама.

50-я гады. Кэці жыве ідэаль-ным жыццём хатніе гаспадыні. Але, шакаваная здрадай мужа з другім мужчынам, яна спакушае чарнаскурага садоўніка. Мястэчка поўніцца плёткамі. Муж і жонка спрабуюць выратаваць свой шлюб...

Тод Хэйнз («Атрут», «Бясьпека») — адзін з самых таленавітых амэрыканскіх рэжысёраў, хаця ў Беларусі малавядомы.

Ролі выконваюць: Джуліяна Мур, Эніс Кўзайд.

Фільм атрымаў 4 прызы на кіна-фэсце ў Венэцыі. Намінацыі на 4 «Оскары» і 4 намінацыі на «Зала-

ты глёбус».

АНТ, 21.35

«Грабеж па-француску».

Францыя—Канада— Вялікабрытанія, 2003, рэж. Брэд Мірман.

Крымінальная камэдыя.

Недарэкі—злодзеі выпадкова падпалілі кватэру, тушылі пажар каштоўнай карцінай — і абудзілі гаспадара са зброяй...

Актарскія забавы ад Жэрара Дэпард'ё, Гарві Кейтэля і Джоні Голідэя.

БТ, 22.25

«Эксперымент».

Нямеччына, 2001, рэж. Олівэр Хіршбігель.

Псыхалягічны трыміценьнік.

Падчас навуковага эксперыменту адна група людзей грае зыняволеных, а другая — наглядчыкаў. Але неўзабаве эксперымент выходит з-пад кантролю...

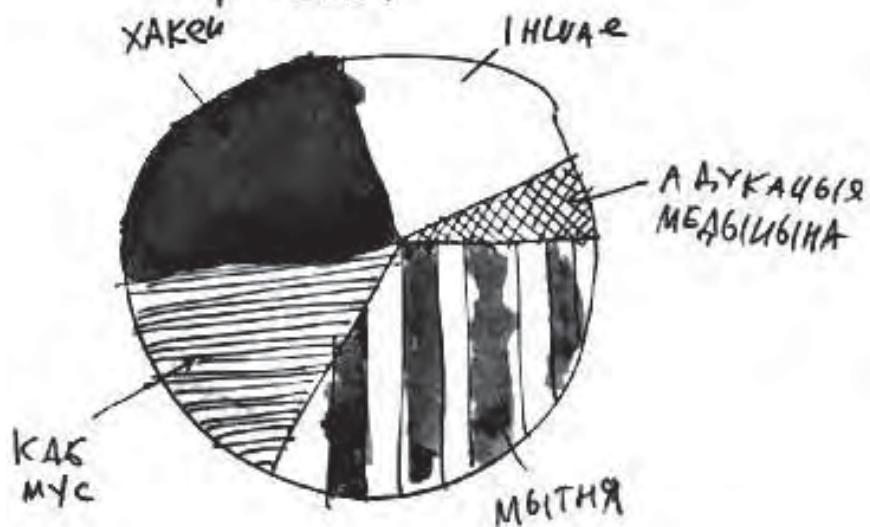
Шокавы трыміценьнік пра карані ўлады, работства й бунту. Фільм ад-штурховаеца ад рэальнага навуко-вага эксперыменту.

Надзвычай актуальная карціна для Беларусі.

Андрэй Расінскі

СТРУКТУРА БЮДЖЭТУРБ

2008

...мытнікі атрымлівалі прэмію
300 000 рублёў за адмову ад
кожнага прапанаванага
хабару...

...піянэр
Марат Казей
ведаў, што
ягоная
арганізацыя
калі-небудзь
аб'яднаеца з
БРСМ...

«За Радзіму! За
самаакупнасць
моладзевых
арганізацый!»

Сабачыя гісторыі

Адзін Сабака, даведаўшыся, што Нобэля атрымаў турак, паслаў яму віншавальную тэлеграму. А Граждан напісаў пісмо: «Мілы папаня Архан, я ваш незаконннароджаны лейтэнант Шніп, забирайце мяне адселя, бо няма ўжо мочы глядзець на нашы Шахеразады...»

Адзін Сабака ішоў на звезд пісьменьнікай. Съледам плеўся Граждан і шаптаў: «Не хадзі туды. Там кірпіч башка, зусім мёртвы будзеши...»

Аднаго Сабаку выбралі кіраўніком Саюзу пісьменьнікай. Граждан адразу ж паслаў яму тэлеграму: «Я вас любіў, любоў мая, быць можа, у душы пагасла не саўсім, але яна ня— хай вас не трывожа, я не пчатаюсь саўсім!»

Адзін Сабака на Дзяды сходзіў у царкву. Граждан цэлья суткі не выходзіў з кватэры — днём піў самагонку, а потым зь вечара аж да раніцы рабіў «начныя налёты на Рыгу».

З надыхом халадоў адзін Сабака ўсунуў цёплую вопратку. А Граждан распрануўся дагала, выйшаў на балькон і сказаў: «Я такой другой страны ня знаю, где так вольна дышыць чалавек...»

Адзін Сабака купіў у Граждана мяшок бульбы. Прынёс дамоў, а бульба і кажа: «Гражданы ўсіх палёў, аўядайцеся!»

Адзін Сабака напісаў у газэце, што на сёняшні дзень у кожнага ёсьць свая цыбуліна. Граждан прачытаў гэта і сказаў: «А ў мяне ёсьць дзве цыбуліны і шматок жоўтага сала...»

Vik

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя звяртаецца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Дэталі — старонка 30.

ТЭМА

Буш прычынай высокіх цэнай на нафту?

Гутарка з палітолігам Дзянісам Мельянцовым пра сучасную Амэрыку і ўплыў яе замежнай палітыкі на суітуацию ў Беларусі.

Ці ёсьць альтэрнатыва дамінацыі ЗША?

Так. Гэта хаос, — мяркую Ўолтэр Расэл Мід.

Амэрыка нічым ня лепшая за іншыя імпэрыі

Свой уласны тэарызм Амэрыка называе барацьбой з тэарызмам, —

кака амэрыканскі дысыдэнт нумар адзін Наам Хомскі.

Амэрыка, Амэрыка...

Проціглыя меркаваныі пра ЗША і яе ўплыў на савет і Беларусь на палосах «Камэнтароў і меркаванняў» — старонкі 19—27.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ХАТКА

Куплю хатку ў вёсцы непадалек ад Менску. Т.: 569-72-16 (МТС), 254-73-88 (хатні). Аляксандар

ПАДАРОЖЖА

Звіцер Касцяровіч запрашоў ў сіброву скло падарожжа 12 лістапада (нядзеля) «Знакі Беларусі»: Менск—Мір—Шчорсы—Любча—Наваградак—Усельё—Ліда—Менск. 19 лістапада (нядзеля): Залесьсе—Смур-

гонь—Соль—Гервяты—Міхалішкі—Сывір—Засвір. Т.: 292-54-58, 110-19-28, 573-88-17, 622-57-20

ВІТАНЬНІ

Танечка Клікун! З днём народзінаў цябе! Няхай карабель тваго жыцця салодка гушка-еца на празрыстых хвалях — досьць вялікіх, каб жыццёвы акіян не зацягнуўся раскасаю, і до-чы— малых, каб табе не давялося трапіць у чорную навальніцу... Т., infocom

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

У лесе Немэнчынскага ляснічства паяўвіўся шалёны чалавек і, як кажуць, быццам—то пакусаў адну кабету, каторая ехала з Вільні, а посьле гнаўся за бабамі, што зьбіралі грыбы. Цяпер акалічныя жыцелі баяцца ісці ў лес, а найбольш кабеты, каторым і грыбоў хочацца, але і скура свая дорага. Гаспадары цешацца, што ёсьць каму бульбу капаць.

Біч.

«Наша Ніва». №39. 1911

ТДА «Юніёнлайн» і Антось Астаповіч запрашошьце вандроўку 12.11.2006. **Ліда — Белагруд — Вавёрка — Малы Мажайкаў — Мураванка.** Працягласць вандроўкі — 13 гадзін (з 7-й па 20-ю). Кошт: 31 000 беларускіх рублёў. Т. 111-73-32, 224-05-44.

Ліцензія №02310/0277540, выдадзеная 24.02.2006

ТДА «Юніёнлайн» і Антось Астаповіч запрашошьце вандроўку 19.11.2006. **Рубяжэвічы — Дзераўная — Стоўпцы — Новы Сьвержань — Радзіма Якуба Коласа.** Працягласць вандроўкі — 10 гадзін (з 8-й па 18-ю). Кошт: 28 000 беларускіх рублёў. Т. 111-73-32, 224-05-44.

Ліц. №02310/0277540, выд. 24.02.2006

ШКОЛКА

Алена Церашкова запрашае трохгадовых ікруху старэйшых дзетак у беларускамоўную школку рэштніца разыўцца падрыхтоўкі да школы. Правераныя часам іздаткі навучання спявам, маляванню, чытацьно дзатматыцы, разыўцёц новыя лёгкі і проста матэматычныя контакт з беларускамоўнымі аднагодкамі! 5—6 дзетак у групі. Займаюся пасутках, хутчэй далучайцеся! Добразычлівае стаўленне гарантуюцца! Цэнтар гораду (2 хвіліны ад мэтро). Кантакт 8-029-385-66-70. Вельмі чакаем!

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі	Настя Бакшанская
галоўны рэдактар	Андрэй Дынько
фотарэдактар	Арцём Ляві
нам.галоўнага рэдактара	Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар	Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік	Місцоў фонд выдання газеты «Наша Ніва»

адрас для допісаў:
220050, Менск, a/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фартам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарбіны, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасць за змешчаныя ў газете абвесткі. Кошт свабодны. Пасведчанне аб регистрацыі пaryядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзеное Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220030, г. Менск, вул. Калектарная, 20а-112. Р/р 301521000012 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764. Наклад 2621. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 25.10.2006. Замова № 5971. Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.